

Kadın

Kadınların Çalışması Toplumu da Değiştirdi

'Sendika İşi Erkek İşidir' Anlayışı Yıkılmalı

Kocaeli Üniversitesi Meslek Yüksekokulu öğretim üyesi Yard. Doç. Dr. Betül Urhan'la Söyleşi

Ev Kadınları Beş Kişilik Yemek Yapınca...

Türk Diyabet Cemiyeti İstanbul Diyabet Hastanesi Diyetisyeni Ceren Yolaçan'la Söyleşi

Petrol-İş'te 'Sayılarla Kadın'

Petrol-İş Sendikası'nda Kadınların Durumuyla İlgili İstatistiksel Bir Araştırma

İÇİNDEKİLER

Merhaba (3)

Petrol-İş Sosyal Bilimler Kongresi'ndeydi (4)

Petrol-İş'te 'Sayılarla Kadın' (5)

Petrol-İş Sendikası'nda Kadınların Durumuyla İlgili İstatistiksel Bir Araştırma

Petrol-İş'ten Kadın Sağlığı Kampanyası (7)

Eğitimde de Rakamlar Kadınlardan Yana Değil (8)

Eğitim-Sen'in "Türkiye'de Cinsiyete Göre Öğrenim Süreleri" Araştırması Üzerine

Bıkmadan, Usanmadan Anlattık, Erkekler de Öğrendiler (10)

Makedonya'dan İki Kadın Sendikacı Konuğumuzla Söyleşi

Ayrımcılıktan Arındırılmış Toplu Sözleşmeler İçin... (12)

Dünya Sendikalarından: Alman Birleşik Hizmet Sendikası (Verdi)

Bir Zamanlar Bir Kadın Partisi Vardı (13)

Tarihten Kadın Sesleri / Hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Serpil Çakır

Kadınların Çalışması Toplumu da Değiştirdi (14)

Trakya Şubesi'ne Bağlı Eczacıbaşı İlaç'tan Petrol-İş'li Kadınlarla Söyleşi

'Sendika İş'i Erkek İşidir' Anlayışı Yıkılmalı (19)

Kocaeli Üniv. Meslek Yüksek Okulu Öğretim Üyesi Yard. Doç. Dr. Betül Urhan'la Söyleşi

Ev Kadınları Beş Kişilik Yemek Yapınca... (22)

Türk Diyabet Cemiyeti İstanbul Diyabet Hastanesi Diyetisyeni Ceren Yolaçan'la Söyleşi

Küçük Emekçilerin Hakları (24)

Haklarımız / Hazırlayan: Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri Av. Serap Özdemir

Sağlık Özelleştirilirken Kaybettiklerimiz (25)

Jinekologunuz Diyor ki / Hazırlayan: Dr. Selma Dönmez

Kışın Çocuk Hastalıklarına Dikkat! (27)

Sağlık Köşesi

Evet, Mutfakta Birileri Var! (28)

Dünya Yanıyor: Küresel Isınmayı Durduralım! (30)

Yeşil Köşe

Okuma Odası (32)

Kültür-Sanat (33)

Güzellik (34)

Güldeste (35)

Petrol-İş Kadın Dergisi

Aralık 2005 / Sayı 17

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu
Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan
Mustafa Çavdar / Genel Sekreter
Adnan Özcan / Genel Mali Sekreter
İsmet Yiğit / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri
Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası
adına sahibi:
Genel Başkan **Mustafa Öztaşkın**

Yazışları Müdürü
Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni
Necla Akgökçe

Editörler
Necla Akgökçe, Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama
Selgin Zırhlı Kaplan

İdare Yeri:
Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 25 Altunizade
81180 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:
Bileşim Yayıncılık, Fuarcılık ve Tan. Hiz. AŞ / İstanbul
Tel: 0212 324 44 43

Web Adresi: www.petrol-is.org.tr

e-posta: petrol@tnn.net

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

23 Aralık 2005'te basılmıştır.

Merhaba

Yeni bir Petrol-İş Kadın dergisiyle yine karşınızdayız...

Ülkemiz, sendikamız ve kadınlar açısından önemli olaylar yaşandı görüşmediğimiz bu zamanlarda... Tüpraş ihalesini biliyorsunuz... İhaleyi, Opet, Aygaz ve Shell ortaklığı kazandı Maliye Bakanı bu parayla borç ödeyeceklerini açıkladı. Tüpraş'tan gelen paranın Türkiye'nin sahip olduğu borcun 41 günlük faizine ancak yeteceğinin altını çizen sendikamız, Tüpraş'ın 5 yıllık geliri ile Türkiye'nin IMF borcunu kapatacağını söyleyerek "Tüpraş Satışı İptal Edilmeli" diyor... Evet, bu satış iptal edilmeli.

Petrol-İş Sendikası Ankara'da 9. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi'nde iki oturuma imzasını attı. Konunun ayrıntılarını gündem sayfamızdan takip edebilirsiniz.

Bir süredir yapmayı düşündüğümüz kadın anketimizi nihayet tamamladık. Bu anket sonuçlarına dayanarak yaptığımız istatistiksel çalışmayla Petrol-İş'te kadınların durumunu ortaya koymak istedik.

Uzun süredir ziyaret etmek istediğimiz Trakya Şubesi'ne nihayet gittik... Şubeye bağlı Eczacıbaşı işyerinde bulunan kadın arkadaşlarla hoş ve verimli bir sohbet gerçekleştirdik. Oradaki arkadaşları tanımaktan siz de memnun olacaksınız, biliyoruz...

Sendikamız Petrol-İş, Ocak ayında 'Kadın Sağlığı Kampanyası' başlatıyor. İlk durak Bandırma Şubesi. Beğeneceğinizi düşündüğümüz kampanya broşürleri şimdiden hazır. Ayrıntıları ilgili haberden okuyabilirsiniz...

Eğitim-Sen'in yayınladığı bir araştırma, eğitimde de kadınların önünde engeller olduğunu gösteriyor. Konuyla ilgili Eğitim-Sen 6 No'lu Üniversiteler Şubesi Kadın Sekreteri Mübaccel Karabat'la görüştük.

Makedonya'dan gelen iki kadın sendikacı dostumuzla yaptığımız söyleşi, sorunlarımızın ne kadar benzer olduğunu gözler önüne seriyor.

Bu sayımızın konuklarından biri de geçtiğimiz günlerde sendikamız yayınlarından "Sendikal Örgütlenme Bunalımı ve Türkiye'deki Durum" isimli kitabı çıkan Kocaeli Üniversite-

si öğretim üyelerinden Yard. Doç. Dr. Betül Urhan. Betül Hoca, Petrol-İş'in büyüme stratejileri içinde merkezi role sahip olan örgütlenme sorunu hakkında bize çok yararlı bilgiler verdi... Onunla kadın örgütlenmesinin niteliği üzerine de görüştük... Hoşunuza gideceğini umuyoruz.

İkinci konuğumuz sağlık alanından. Ev kadını arkadaşlarımızı özellikle tehdit eden şişmanlık sorun ile ilgili Türk Diyabet Cemiyeti İstanbul Diyabet Hastanesi diyetisyeni Ceren Yolaçan'la söyleştik... Bizce faydalı bir söyleşi oldu.

Dünya sendikalarından köşemizde Almanya'dan Birleşik Hizmet Sendikası (Verdi)'yi ele aldık. Verdi kadın örgütlenmesine verdiği önem açısından olduğu gibi örgütlenmeye getirdiği yeni perspektifler açısından da dikkate değer...

Bu arada Almanya'dan Deutsche Welle ve Brandenburg radyolarından gelen kadın gazeteci arkadaşlar bizimle söyleşi yapmak istediler. Buluştuk, kendimizi anlattık, onları dinledik... Söyleşi sırasında Avrupa'da sendikal hareket içinde Petrol-İş Kadın dergisi gibi nitelikli bir derginin olmadığını söyleyip bizi övdüler... Bu övüntün hepimize ait olduğunu düşündüğümüz için paylaşılmı istedik...

Dergimizin, sabit köşelerinde konularının uzmanı arkadaşlarımız tarihi, hukuku, sağlığı anlatmaya devam ediyorlar... Kültür sanat ve çevre yine bizim temel konumuz... Okuduğumuz kitapları paylaşır, birlikte öğrenmenin mutluluğunu yaşıyoruz...

Sendikal hareketin emektarlarından Süleyman Üstün hocamız kendi deyişiyle "küçük" bir ameliyat geçirdi. Kendisine geçmiş olsun diyor, bir an önce aramıza dönmesi dileğiyle acil şifalar diliyoruz.

Bir başka konu daha var... Yıl bitiyor ve biz üçüncü senemize giriyoruz... Daha yetkin ve daha umutlu olarak... Petrol-İş Kadın Dergisi olarak yeni yılın yeni umutları yeşertmesini diliyor, tekrar buluşmak üzere diyoruz...

Petrol-İş Sosyal Bilimler Kongresi'nde ydi

Türk Sosyal Bilimler Derneği tarafından düzenlenen Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi'nin 9. su 7-9 Aralık tarihleri arasında Ankara'da Ortadoğu Teknik Üniversitesi Kùltür ve Kongre Merkezi'nde yapıldı. 9 Aralık tarihli iki oturumun düzenlenmesi sendikamıza verilmişti. Sendikal sorunları ve özelleştirmeleri tartıştık.

Oturumlardan ilki, "Türkiye'de Sendikacılığın Güncel Sorunları", ikincisi ise "Özelleştirme Uygulamaları"ydı... Panelistler ve katılımcılar 9.30'dan başlayarak 13.30'a kadar konuşup, tartıştılar...

İlk oturumun başkanı ve ilk konuşmacısı Petrol-İş Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın'dı... Genel Başkanımız, sendikal hareketin sorunlarının tartışılmasını güncelle sınırlı tutmamak gerektiğini vurgulayarak başladı konuşmasına... Çünkü sorunlar tarihseldi, güncelle sınırlamak hareket alanımızı daraltırdı. Daha sonra yaşanan sendikal krize vurgu yaparak krizin temel nedeninin küreselleşme koşullarında kapitalizmin girdiği yeniden yapılanma süreçlerinde yattığını, neo-liberal politikaların da bu noktada devreye girdiğini anlattı. Sendikal hareketin bu süreçte hazırlıksız yakalandığını belirten Genel Başkanımız konuşmasını şöyle sürdürdü: "Bilimsel teknolojik devrimin üretim sisteminde yarattığı değişim, işçi sınıfının içinde beyaz yakalıların ağırlık kazanmasına ve onların işçi sınıfının çekirdeğine yerleşmesine yol açıyor. İştihadım biçimleri değişiyor ve hizmet sektörü genişleyerek işçi sınıfının yapısında bir değişime ve çeşitlenmeye yol açıyor. Bu oluşumlara bağlı olarak sendikaların üye tabanları erimeye başladı"

Genel başkanın krizi atlama konusunda önerisi ise mevcut üyeler üzerinden yapılan ve bir küçölme stratejisi olan sendikal çalışma yerine, odağına örgütlenmeyi alan büyüme

stratejileri izleyen bir sendikal çalışma yapmaktı... Tüm bunlardan hareketle, sermayenin küresel saldırılarına karşı küresel boyutu da dikkate alan yeni bir sendikacılık modeli izlemek gerekiyordu.

Oturumun ikinci konuşmacısı Prof. Dr. Ahmet Selamoğlu, dünya sendikalarının da üye kaybettiğini belirtti. Selamoğlu daha sonra sendikaların sanayileşme sürecinin başından beri ekonomik, demokratik ve sosyal olmak üzere üç temel fonksiyonu olduğunu bunun hala değişmediğini, onların gücünün, etkinliğinin bu üç alandaki başarısına bağlı olduğunu şöyledi.

Değişime ayak uydurmak

Son 20 yılda yaşanan ekonomik ve sosyal değişimlerin sendikaların gücü ve etkinliğini olumsuz yönde etkilediğinin altını çizen Selamoğlu, bu değişim sürecinde sendikaların parçası oldukları toplum ile uzlaşı içinde geleneksel ve potansiyel üye kitlelerinin taleplerine cevap verebilecek örgütlenme stratejileri geliştirmeleri gerektiğini anlattı...

Üçüncü konuşmacı Prof. Dr. Kuvvet Lordoğlu Türkiye'de sendikal hareketin önemli darbeler aldığını, sendikal örgütlenme önündeki engellerin bir kısmının sendika dışı etkenlerden kaynaklanırken bazılarının da doğrudan doğruya sendikalara bağlı olduğunu şöyledi. Üretim sistemlerinde ortaya çıkan değişimlerin, işsizlik oranındaki artışın, son dönemde yaygınlaşan insan kaynakları politikalarının ve uzlaşmaya dayalı sendikacılık anlayışının da sendikaları güçsüzleştirdiğine vurgu yapan Lordoğlu, yetki ve TİS (Toplu İş Sözleşmesi) eksenli sendikacılık anlayışının yanlışlığına dikkat çekti. Lordoğlu'na göre sendikalar ihmal ettikleri kadın ve genç işgücünü örgütlemeye çalışmalı, ayrıca klasik yönetim anlayışını da bir kenara itmeliydi...

"Özelleştirme Uygulamaları" oturumunu Prof. Dr. İzzettin Önder yönetti.

İlk konuşmacı Kamu İşletmeciliği Geliştirme Vakfı (KİGEM) Yönetim Kurulu Üyesi İlter Ertuğrul, özelleştirmelerle iştihadımın ve üretimin artacağı

şöyleminin bütünüyle yalan olduğunun altını çizerek "11 yılda 200 özelleştirme mahkeme kararı ile iptal edildi. Mahkeme kararları süreklilik kazandı... İhlal sürekli ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurulabilir" diyerek, iptal edilen özelleştirmeler için bir hukuksal mücadele yöntemi daha gösterdi.

Sendikamızın Araştırma Daire'sinden Aşkın Süzük arkadaşımız, PETKİM, TÜPRAş özelleştirmelerindeki fiyatıyoyu rakamlarla gözler önüne serdikten sonra Petrol-İş Sendikası'nın yaptırmış olduğu kamuoyu araştırmasının sonuçlarına değindi ve halkın bilinçlendiği ölçüde özelleştirmelere karşı çıktığını şöyledi... TÜPRAş özelleştirmelerinde sendikamızı temsilen açtığı davalarla tanıdığımız Av. Gökhan Candoğan ise hukuksal mücadele yöntemlerine değindi...

Özelleştirme mücadelesinde Petrol-İş deneyimini anlatan Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın "Biz Petrol-İş olarak özelleştirmenin ideolojisini, bunun çalışanlara ve topluma maliyetinin ne olduğunu iyi kavradık. Bunu yalnızca çalışanlara değil, topluma da anlattık. Özelleştirme uygulamaları sırasında, işlenen suçları da ortaya çıkardık. Mücadele ederken, bilimsel araştırmalardan, kamuoyu yoklamalarından, modern iletişim ve propaganda tekniklerinden faydalandık, toplumu bu konularda bilgilendirdik" dedi...

Tartışmalar, emek hareketinin teorisiyle pratiğinin nasıl birleştirileceği konusunda ufuk açıcıydı... ✂

Petrol-İş'te 'Sayılarla Kadın'

Selgin Zırlı Kaplan

Petrol-İş sendikasının kadınlara verdiği önem, kadın üye sayısı çok fazla olmadığı halde üye eşlerini de düşünerek çıkardığı kadın dergisinden anlaşılabilir. Hem üye, hem ev kadını Petrol-İş'li tüm kadınları sendikaya kazandırmak için büyük uğraş veren sendikamızda kadının durumuyla ilgili sağlıklı bilgi edinmek amacıyla yaptığımız küçük istatistiksel çalışmanın özet halini sunuyoruz.

Petrol-İş Kadın Dergisi olarak, bu güne dek birçok ilde Petrol-İş'e bağlı işyerinde kadınlarla söyleşiler gerçekleştirdik. Kadın üyelerimiz ve üye eşleriyle gerçekleştirdiğimiz söyleşilerde, kadınların hem kadın olmaktan hem de emekçi olmaktan kaynaklanan sorunlarını, sendikadan beklentilerini, çözüm önerilerini elimizden geldiğince yansıtmaya çalıştık. Bugüne kadar yaptığımız söyleşilerden sendikalarda kadınların durumuna ilişkin sayısal olmayan birçok bilgi edinebilirsiniz. Dergimizi yakından takip edenlerden aldığımız en olumlu tepkilerden biri,

sendikamızda kadın üye oranı erkeklerden az olduğu halde, üye eşlerini de düşünerek bir kadın dergisi çıkartıyor olmasıydı. Ancak bununla birlikte bazı sorular da yöneltilmiyor değil tabii. Örneğin aktif sendikalı kadın sayısının neden bu kadar az olduğu, sendika yönetiminde neden yok denecek sayıda kadın olduğu, veya kadın temsilcilere ihtiyaç olduğu halde neden aday çıkmadığı vs. şeklinde sorular arttırılabilir.

Görüştüğümüz kadın üyelerimizle zaman zaman bu sorulara cevap arıyoruz. Kadın işçilerin sorunlarını dinlerken bir yandan da neden sendikaya bu kadar

mesafeli durduklarını veya sendikal etkinliklere katılmakta neden bu kadar zorlandıklarını soruyoruz. Sorulara aldığımız cevaplar çeşitli. Kadınların sendikal çalışmalara katılmalarının önündeki en büyük engel evdeki sorumlulukları, çocuk bakımının üzerlerinde olması. İkinci bir neden, sendika hakkında çok fazla bilgi sahibi olmamaları ve sendikayı sadece ekonomik kazanımlar sağlayan aracı bir kurum olarak görmeleri. Kadın sayısı az olduğu için sendikada temsil edilmediklerini düşünenler de var.

Bu sayımızda, Petrol-İş Sendikası'nda kadınların gerçekten ne oranda temsil edildiklerini ve ne kadarlık bir kesimi oluşturduklarını araştırmak istedik. Verilerimiz, kısmen Petrol-İş Sendikası XXV. Dönem VI. Olağan Genişletilmiş Başkanlar Kurulu (10-11 Kasım 2005) Çalışma Raporları'na ve şubelere gönderdiğimiz anketin cevaplarına dayanıyor. Bu verileri değerlendirerek istatistiksel birtakım sonuçlar elde etmeye çalıştık. Ankette, işyerlerinde toplam kaç işçi çalıştığı, kaçının sendikaya üye olduğu; çalışan kadınların oranı ve kadınların sendikalaşma oranıyla ilgili sorular yönelttik. Ayrıca sendikal faaliyetlere katılan kadın sayısını sorduk. Petrol-İş, petrol, kimya, lastik, gıda, ilaç, plastik ve doğalgaz sektörlerinde çalışan binlerce işçiyi temsil eden bir sendika. Kadın sayılarına ilişkin so-

nuçlar için belli başlı sektörleri ve bu sektörlerdeki belli başlı işyerlerini ele aldık. Oranı fazla etkilemese de sayılar değişebilir. Bu çalışma yapılırken bile yetki aşamasında olan ve her an yetki alabilecek işyerleri bulunuyor.

En Yoğun Sektör: Petrol

Petrol sektörü, Petrol-İş Sendikası'nın en çok üyesi bulunan sektörü oluşturuyor. Hem kadın üyeler hem de erkek üyeler için bu durum geçerli. Sendikamızın petrol sektöründe örgütlü olduğu 38 işyeri için elde ettiğimiz rakamlara göre, (kadın ve erkek toplam) 18.077 çalışanın 14.673'ü sendika üyesi. Buna göre, petrol sektöründe çalışanların yüzde 81'inin sendikaya üye olduğu sonucu çıkıyor.

Tüm çalışanlar içerisinde kadın çalışanların oranı yüzde 8,3 (toplam 18.077 çalışanın 1504'ü kadın).

Kadınların sendikalaşma oranına baktığımızda, Petrol-İş'e bağlı 38 petrol işyerindeki toplam 1504 çalışan kadından 889'unun sendikaya üye olduğunu görüyoruz. Buradan, kadınların yüzde 59'unun Petrol-İş'te örgütlü olduğu sonucunu elde ediyoruz.

Sendikalı kadınların tüm sendikalı çalışanlar içerisinde yüzde kaçını temsil ettiğini görmek için yine rakamlardan yararlanıyoruz. Burada da yüzde 6 gibi bir sonuç elde ediyoruz (14.673 sendikalı çalışandan sadece 889'u kadın).

Petrol-İş Sendikası'na bağlı petrol işyerlerinde toplam 1504 kadın çalıştığını ve 889'unun üye olduğunu belirtmiştik. Kadın sayısının bu kadar az olmasının başlıca sebebi sektörün üretim ağırlıklı olması ve petrol üretim sektöründe kadınlara uygun işlerin azlığı. Kadınların çoğunluğu idari işlerde çalışıyor. 1504 kadından sendikalı olmayan 615'inden 587'si kapsam dışı, kalan 28'i ise ya taşeronla bağlı olarak temizlik işlerinde ya da geçici statüde çalışıyor.

Kimya Sektöründeki Durum

Kimya sektörü, 9429 çalışanıyla, Petrol-İş Sendikası'nın örgütlü olduğu ikinci büyük sektör. Çalışanların 5572'si, yani yüzde 59'u sendika üyesi.

Kimya sektöründe çalışan 9429 kişiden 712'si kadın. Burada kadın çalışan oranı yüzde 7,5 olarak karşımıza çıkıyor. 712 kadından 118'i sendika üyesi. Buna

göre, kimya sektöründe kadınların sendikalaşma oranının yüzde 16,5.

Bu rakamları, kimya sektöründe Petrol-İş Sendikası'nın örgütlü olduğu 41 işyerinden elde ettik.

Kadınlardan 118'i sendikaya üyeyken, 508'i kapsam dışı, kalan 86 kadın ise yine petrol sektöründe olduğu gibi ya taşeronla bağlı işlerde ya da geçici statülerde çalıştırılıyor.

Kadın Ağırlıklı Sektör: İlaç

İlaç sektöründe, kimya ve petrol'ün aksine genel sendikalılık oranı düşerken kadın oranlarında yükselme olduğunu görüyoruz.

Toplam 10 işyerinden elde ettiğimiz verilere göre, Petrol-İş Sendikası'nın örgütlü olduğu ilaç işyerlerinde toplam 2984 kişi çalışıyor ve bunların 1477'si, yani yüzde 49,5'i sendika üyesi.

İşyerlerinde çalışan kadın oranına baktığımızda, tüm çalışanların 1016'sının, yani yüzde 34'ünün kadın olduğunu görüyoruz.

Bu sektörde kadınların sendikalaşma oranı: 1016 kadının yaklaşık 385'i üye. Bu oran yüzde 37,9'a tekabül ediyor. Kadınların yaklaşık 465'i üretimde çalışıyor; bu, tüm kadınların yarısına yakın bir rakam. Bu da Petrol-İş'in örgütlü olduğu sektörler içerisinde en büyük kesimi oluşturuyor. Kadınların üretimde en güçlü oldukları sektörün ilaç sektörü olduğunu söyleyebiliriz. Kapsam dışı çalışanlar burada yaklaşık 550 kişiden oluşuyor ve çoğu idari işlerde çalışıyor.

Sendikalı kadınlar, tüm sendika üyelerinin yüzde 26'sını oluşturuyor. Toplam 1477 sendika üyesinin 385'i kadın.

Kapsam dışı Çalışan Kadınlar

Şimdiye kadar karşımıza çıkan rakamlar, petrol sektörü hariç, kapsam dışı çalışanların sendikalı kadın sayısını geçtiğini gösteriyor. Örneğin kimya sektöründe kapsam dışı çalışan kadın sayısı sendikalı kadın sayısının neredeyse 4 katı.

Kapsam dışı çalışanlar sendikaya üye olabilirler ve her türlü sendikal faaliyetin içinde yer alabilirler. Seçme ve seçilme hakkını kullanmak da buna dahil. Ancak mahkeme kararlarına göre, Toplu İş Sözleşmesi hükümlerinden yararlanamazlar. Bu durum, 12 Eylül sonrası Yüksek Hakem Kurulu tarafından yapılan Toplu İş Sözleşmelerinde kapsam dışı listesinin genişletilmesi sonucunda ortaya çıkmıştır.

Diğer Sektörlerde Durum

Anket kapsamındaki işyerlerinden son 16'sı otomotiv, inşaat, lastik ve plastik sektörüne bağlı. Burada toplam 3676 çalışanın 2596'sı sendikalı (% 70), yüzde 7,7'si (284) kadın. 284 kadından 73'ü sendikaya üye (% 25,7), sendikalı kadınlar tüm sendika üyelerinin yüzde 2,8'ini oluşturuyor (toplam 2596 sendika üyesinin 73'ü kadın). Burada yine kadınların çoğunun kapsam dışında olduğunu görüyoruz (196), kalan 15 kadın taşeronla bağlı temizlik vs. işlerde veya geçici statüde.

Kadın sayısı, artı kadınların sendikalaşma oranı bu kadar düşükken, sendikamızın neden kadın örgütlenmesi üzerinde bu kadar özenle durduğunu anlamak zor değil.

Kadınların neden sendikal örgütlenmeye aktif katılması gerektiğini en iyi yine kadınlar anlatır. Sendikada kadın oranının düşük olması, bunun önünde engel değil. Sendikal çalışmanın azamiye çıktığı toplu sözleşme dönemlerinde kadın taleplerinin yansıtılması için bile olsa kadınların temsil edilmesinin önemi, örneğin kreş meselesinde ortaya çıkıyor. Kadınlar, maaşlarına kreş katkısı almaktan her ne kadar memnunsalar da, birebir görüşmelerimizde kreş açılmasını tercih ettiklerini belirtiyorlar. Bunun gibi örnekler çoğaltılabilir. Pozitif ayrımcı yaklaşımlar, kadınların sendikal çalışmaya katılımını arttıracaktır. Petrol-İş Sendikası bunun için üzerine düşeni yapmaya devam edecektir. ♀

Petrol-İş'ten Kadın Sağlığı Kampanyası

Ocak ayının son haftasında kimseye söz vermeyin. Dergimizin yol göstericiliğinde bir kadın sağlığı kampanyası başlatıyoruz... Broşürlerle, uzmanlar tarafından yürütülecek seminerlerle, kendi öz deneyimlerimizle, bedenimizin, sağlığımızın bilincine varacağız. İlk durak: Bandırma...

Kadın ve erkek, biyolojik olarak birbirinden farklı iki cins... Bu farklılık onların farklı sağlık sorunlarıyla karşılaşmasına da temel teşkil ediyor... Kadınlar adet görür, gebe kalır, doğum yapar, ayrıca doğurganlığın sona ermesiyle de menopoza girerler; bunların hepsi kadınların fizyolojisinden kaynaklanan süreçlerdir... İşte bu süreçlerde kadınlar erkeklerden farklı bazı sağlık sorunları yaşayabilirler. O nedenle kadınlara ait sağlık sorunları ayrıca ele alınmalıdır.

Bu temel farklılık dışında, sağlık hizmetlerine ulaşmada erkeklerden daha geri durumdadırlar... Kadın çoğu kez kendi bedenine ilişkin hastalıklarda kendi karar vermemekte, sağlığı ile ilgili kararlarda kocası, kayın babası ya da kayınvalidesi etkili olmaktadır.

Türkiye'deki kanser vakalarının dağılımına baktığımızda erkeklerde ilk sırayı yüzde 29.5 akciğer kanseri alırken, kadınlarda yüzde 23.5 oranla ilk sırada meme kanseri bulunuyor, bunu yüzde 12.4 oranıyla yumurtalık ve rahim kanserleri izliyor...

Kadınlarda görülen kanserlerde ilk iki sırayı üreme sağlığı ile ilgili kanserlerin alması oldukça düşündürücü... Bu kanser türlerinin sıklığı, kadınların kendi üreme sağlıklarıyla ilgilenmediklerinin açık göstergesidir... Geleneksel değer yargıları, utanma, sıkılma er-

ken teşhis edildiğinde tedavisi mümkün olan bu hastalıkları ölümcül hale getirebiliyor.

Kadınlara özgü sağlık problemleri

Kadın sağlığı sadece üreme sağlığı ile sınırlı değil elbette... Obeziteden kalp krizine, ruhsal problemlerden kemik erimesine kadar onları tehdit eden bir dizi sağlık problemi var...

İş yaşamında ise genel sağlık sorunlarına, işyeri koşullarından ve çalıştıkları sektörlerden kaynaklanan bir dizi sağlık problemi daha ekleniyor...

Annelik ve işe bağlı çifte yük, kadınların ruh sağlığının bozulmasında önemli bir etken olarak karşımıza çıkıyor. Kadınların geçici işlerde çalışması, daha az iş güvenliği, işyerinde yaşadıkları taciz, depresyonlara yol açıyor. Ayrıca pek çok kadın hamileliğinin belli dönemlerine kadar çalışır... Fakat çoğu kez yapılan iş sağlığı programlarına gebe işçilerin sağlığına yönelik önlemler dahil edilmez...

Kadınların pek çok sağlık soru-

nunun üstesinden gelmeleri için öncelikle kendi bedenlerini tanımaları, onun sesine kulak vermeleri gerekiyor... Bu da elbette eğitimle olabilecek bir şey...

Riskleri bilelim

Sendikamız Petrol-İş, 2006 Ocak ayının son haftasından itibaren kadın üyelerimize ve erkek üyelerimizin eşlerine yönelik bir kadın sağlığı kampanyası düzenliyor...

Kampanyamızda İstanbul Tıp Fakültesi Kadın ve Çocuk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Birimi uzmanları tarafından hazırlanan ve sendikamız tarafından çoğaltılan bir dizi broşür var öncelikle... Bu broşürler, kadınların üreme sağlıkları açısından özel bir öneme sahip olan doğum kontrol yöntemlerini anlatıyor...

Bunun dışında doğuma hazırlanan, doğum yapan ve bebek büyütme durumunda olan annelere yönelik iki küçük kitapçığımız var... Bilinçli annelerin sağlıklı ve bilinçli çocuklar yetiştireceği herkesin

malumu... Broşür serimizin ufkunuzu aydınlatacağını düşünüyoruz...

Kampanya kapsamında kadın sağlığına yönelik bir dizi seminer yapmayı planlıyoruz... Bu programı daha önce bu konuda önemli çalışmalara imza atan İnsan Sağlığı ve Eğitimi Vakfı (İNSEV) ile birlikte yürüteceğiz...

Kampanyamızın açılışını 2006 Ocak ayının son haftası içinde Bandırma Şubemiz'de gerçekleştireceğiz... Sendikamız tarafından çoğaltılan bilgilendirici broşürlerimizi dağıtırken, vakfın uzmanları da verecekleri seminerde sağlam kadın kontrolleri, kadının üreme sağlığı hakkında genel bilgilendirme yapıp, sizlerin özel sorularınızı yanıtlayacaklar...

Kampanyamız, sağlık konusunda Petrol-İş'li kadınların bilinçlendirilmesini hedefliyor, ama hedeflediği bir başka konu daha var... İşkolumuzda kadınlara özel sağlık sorunlarını saptamak... Buradan hareketle kadın işçilere yönelik sağlık planları yapmak... Bu da iş sağlığı ile ilgili yapılan çalışmalarda önemli bir boşluğu dolduracak. Çünkü, ülkemizde nadir olarak yapılan iş sağlığı araştırmaları, genellikle erkek işçi merkezlidir... Bizim işkolumuzda kadınlara yönelik bir risk bilgisinin çıkarılması, genel kadın işçi sağlığı açısından son derece faydalı bir çaba olacak... Riskleri bilelim ki harekete geçelim...

İşçi sağlığı alanında toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini gidermek için kolları sıvayalım... ♀

Eğitimde de rakamlar kadınlardan yana değil

Evde, işyerinde, sokakta, kısacası hayatın her alanında ayrımcılığa uğrayan kadınlar eğitim alma hakkı sözkonusu olduğunda da aynı ayrımcılıkla karşı karşıya. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası'nın (Eğitim-Sen) yayınladığı "Türkiye'de Cinsiyete Göre Öğrenim Süreleri" adlı araştırmanın sonucu, bu durumu gözler önüne seriyor.

Selgin Zırlı Kaplan

Genelde kadınların matematiği sevmediği, sayılarla aralarının iyi olmadığı söylenir. Ne kadar doğrudur bilinmez. Ama kesin olan bir şey var, o da rakamların kadınları sevmiği. Nereden çıktı şimdi bu diyeceksiniz. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası'nın yayınladığı bir araştırmadan çıktı. Araştırmayı yapan, Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Yard. Doç. Dr. Ekber Tomul. Araştırmanın başlığı: "Türkiye'de Cinsiyete Göre Öğrenim Süreleri".

Araştırmanın Kapsamı

Araştırma Türkiye'deki tüm bölgelerde, ilkokul, ortaokul ve üniversite öğrenimini tamamlayan erkek ve kadınların öğrenim süreleri ortalamalarına dayanıyor. Öğrenim süreleri üç gruba ayrılmış: İlköğretimi bitirme yaşına gelenlerin öğrenim süreleri, aynı şekilde ortaokul ve lise öğrenimini tamamlayanların öğrenim süreleri. Arştırma bol bol rakamlardan oluşuyor, fakat burada rakamları vermek yerine rakamlardan çıkan sonuçları paylaşmak istiyoruz.

Kadın ve Erkek Arasındaki Fark

Araştırmanın sonuçlarından biri, kadın ve erkek ortalama öğrenim sürelerinin yüksek olduğu bölgelerde, kadın ve erkek öğrenim süreleri arasındaki farkın düşük olması. Aynı şekilde tersi durum da geçerli. Yani kadın ve erkek ortalama öğrenim süreleri düşükse kadın ve

erkek öğrenim süreleri arasındaki fark da aynı oranda artıyor.

Karşılaştırmak için araştırmada ortaya çıkan sayılardan bir örnek verecek olursak, en yüksek öğrenim sürelerine rastlandığı Batı Anadolu bölgesinde, erkekler için ortalama öğrenim süresi 8,70, kadınlar için 8,27 olarak hesaplanmış. Burada kadın erkek arasındaki fark 0,43 olarak bulunmuş. Aynı yaş grubu için Güneydoğu Anadolu bölgesindeki rakamlara baktığımızda çok farklı bir tabloyla karşılaşıyoruz. Burada, erkeklerin ortalama öğrenim süreleri 6,71 iken, kadınlar için bu rakam 4,49, aradaki fark: 2,22....

Bölgelerde Durum

Öğrenim süresi en düşük bölgeler Güneydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu olarak belirlenmiş. Araştırmada, bu bölgelerde erkek ve kadın öğrenim süreleri arasındaki farkın en fazla olduğu sonucu çıkıyor. Ortalama öğrenim sürelerinin yüksek olduğu, dolayısıyla kadın ve erkek öğrenim süreleri arasındaki farkın düşük olduğu bölgeler Batı Anadolu bölgeleri.

Yaşa Bağlı Farklar

Araştırmada, 15 yaşına kadar tüm bölgelerde ve illerde kadın ve erkekler arasındaki öğrenim süreleri farklarının bu yaştan büyük gruplardaki farklardan daha düşük olduğu tespit edilmiş.

Yani 15 yaş üzeri kadın ve erkeklerden elde edilen rakamlar, yaş ilerledikçe öğrenim süreleri arasındaki farkın büyüdüğü sonucunu gösteriyor.

Her Durumda Kadın Geri Konumda

Farklılıklarla birlikte, tüm bölgelerde ve tüm illerde ortaya çıkan sayılar, kadın öğrenim sürelerinin her yaş grubu için de erkeklerinkinden düşük olduğunu gösteriyor. Aslında hepimizin bildiği bir durum bu. Sebepleri ne olursa olsun, kadınların eğitimde geri kaldıkları gerçeği ortada. Çözümü için kadınlara çok iş düşüyor. Kız çocuklarını okutmayan anlayışa karşı mücadele ilk başta ailelerde başlatılmalıdır. ♀

“Eğitimdeki cinsiyet ayrımcılığı, sosyal ve ekonomik sorunlarımızdan bağımsız düşünülemez”

Konuyla ilgili görüşlerini almak üzere Eğitim-Sen İstanbul 6 No’lu Üniversiteler Şubesi Kadın Sekreteri Mübeccel Karabat’la görüştük. Mübeccel Karabat, Türkiye’de kadınların eğitimde geri kalmalarıyla ilgili görüşlerini şöyle özetledi:

Dünyada 115 milyon, Türkiye’de 700 bin kız çocuğu okula gidemiyor. Diğer dünya ülkelerinde de bu durum bir sorun olarak görülüp çözülmesi için çalışılıyor ama bizim ülkemizdeki duruma bakarsak birkaç yıldır kampanyalar düzenleyerek kız çocuklarımızı okullu yapma çalışmalarımızın arttığını görüyoruz. Burada özellikle bir noktaya dikkat çekmek istiyorum: Genelde tüm çocuklarımızı, özelde kızlarımızı eğitmek, onları bir okula kaydetmek demek değildir. Devlet, UNICEF’in desteğiyle “Haydi Kızlar Okula” kampanyası düzenledi. Bazı özel kurumlar aracılığı ile “Baba Beni Okula Gönder”, “Kardelenler” gibi çalışmalarla kızlarımız “okullu” yapılmaya çalışılıyor. Ancak eğitim bir süreçtir, okula çocuk kaydetmekle biten bir durum değildir. Örneğin UNICEF’in kampanyası ile basından öğrendiğimiz kadarıyla 170 bin çocuğumuzu “okullu” yapmışız. Bunun 60 bin kadarı erkek çocuğu. Fakat kızların eğitim görmesinin yemek, içmek, nefes almak gibi doğal bir gereksinim olarak algılanmadığı bir ülkede, dış zorlamalarla, birtakım kriterlere uyma, sayısal verileri tutturma gibi kaygılarla yapılan çalışmalar düşündürücü görüntüler içeriyor ve inandırıcı olmuyor. Nitekim

UNICEF’in kampanyasına katılan 24 ülke arasında 19 ülke başarısız bulunmuş ve bu ülkelerden biri de Türkiye. Türkiye, bundan 15 yıl önce, 115 ülkenin katıldığı “Dünya Eğitim Forumu”nda başlatılan “Herkes İçin Eğitim” hareketi kapsamında 2005’e kadar ilk ve orta öğretimde, 2015’e kadar da tüm eğitimde cinsiyet eşitliğini sağlamayı taahhüt eden anlaşmaya imza atmıştır. Bu hareketlerden ilkinde, sözünü ettiğimiz kampanyalarla şöyle ya da ulaşılmakta, fakat 2015 hedefi için ‘Herkes İçin Eğitim’ izleme raporunda cinsiyet eşitliğini gerçekleştirememesi riski taşıyan 12 ülkeden birinin Türkiye olduğu belirtilmiştir. Türkiye, eğitimin bir ‘insan hakkı’ olduğunu CEDAW, Pekin Deklerasyonu gibi anlaşmaları imzalayarak da kabul etmiştir.

Ülkemizde, eğitimdeki cinsiyet ayrımcılığı, sosyal ve ekonomik sorunlarımızdan bağımsız düşünülemez.

Kız çocuklarının okullaşamama sorunlarını ana hatlarıyla şöyle sıralayabiliriz:

1. Ekonomik zorluklar, aileyi çocuğun emeğine muhtaç bırakıyor. Ortalama 10 yaşında çalışmaya başlayan kız çocukları, tekstilde ve tarım işçiliğinde çalışıyor ya da evde kardeşlerine bakıyor.

2. Özellikle doğu bölgelerimizde kız çocuklarının küçük yaşta evlendirilmeleri. 13-14 yaşlarında evlenmek zorunda kalan kız çocukları için eğitim gerekli görülüyor.

3. Yine özellikle doğuda “kız çocuğu okuyup ne olacak?” anlayışının da içinde olduğu gelenekler.

4. Kız çocuklarının çevrelerinde örnek alacakları modelin olmaması. Erkek çocuklar şöyle ya da böyle bir model buluyorlar, ama kız çocuklarına sunulan sosyal olanaklar da kısıtlı olduğu için, bu sosyal ortamlarda genellikle kendisinden farklı kişiler bulunmuyor.

5. Göçler: Göçler, za-

ten yeterli olmayan okul sayısını daha da azaltıyor. Doğu bölgelerimizdeki savaş ortamı, İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde ekonomik nedenlerle Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre 17 bine yakın okul kapanmıştır. Kız çocukları, yerleşim yerlerinden uzaktaki okullara da gönderilmemektedir.

6. Bazı bölgelerimizde kız çocuklarının nüfusa kaydedilmemesi nedeniyle varlıkları bile bilinmiyor.

7. Hızlı nüfus artışı. Bugün bir şekilde okula kazandırdığımız kızlarımızın sayısı, bizi umutlandırıyorsa da ülkemizdeki nüfus artış hızı düşünüldüğünde, umudumuz yarım kalıyor.

8. Kız çocuklarının yetiştirilme biçimleri. Kız çocukları, annelik rolüne uygun yetiştiriliyor. 7-8 yaşlarından başlayarak kız çocukları, kardeşlerine bakma, yemek pişirmede, temizlikte yardımcı olma gibi işlerle bu rolüne hazırlanıyor.

Ülkemizde hızla değişen eğitim politikaları, her iktidarın kendine göre biçimlendirdiği eğitim anlayışları, düzenli ve uzun süreli bir eğitim sisteminin oturtulmasına engel olmaktadır. Bundan da en çok kız çocukları etkilenmektedir.

Mübeccel Karabat
Eğitim-Sen İstanbul 6 No’lu
Üniversiteler Şubesi
Kadın Sekreteri

Bıkmadan, usanmadan anlattık, erkekler de öğrendiler

Ljubisa Makrevska, Danka Zmayšek iki Makedon kadın sendikacı... Geçtiğimiz günlerde Petrol-İş'teydiler... Onlarla Makedonya'da kadın işçi ve sendikacı olmayı konuştuk.

Necla Akgökçe

Petrol-İş Sendikası, uluslararası akrabaları ve dostları olan geniş bir aile... Çeşitli ülkelerden işçi sınıfının ortak sorunlarını tartışmak üzere pek çok dostumuz geliyor sendikamıza... Oralarda nelerin olup bittiğini ortaklıklarımızı ve farklılıklarımızı kavırıyoruz bu ziyaretlerde... Geçtiğimiz aylarda Makedonya'dan dostlarımızı ağırlamıştık... İşlerinde iki kadın sendikacı da vardır... Onları dergimize de konuk edelim istedik. Uzattık mikrofonu sorduk, anlattılar. Konuşmayı Makedonya Türklerinden gazeteci Naser İdriz Türkçe'ye çevirdi... Sendikacı kadın arkadaşlarımıza, tercüme yapan Naser İdriz'e çok teşekkür ediyoruz...

Sizi tanıyabilir miyiz, nerede çalışıyorsunuz, işyerinizde hangi sendika örgütlü ve sizin sendikadaki göreviniz ne?

Ben, *Ljubisa Makrevska*. Üsküp'ten geliyorum. Üsküp'te kozmetik ve kimya sanayinde iş yapan Alkaloid isimli bir fabrikada çalışıyorum. Fabrikamızda örgütlü olan Makedonya Kimya ve Metaldışı Sanayi İşçileri Sendikası'nın bir üyesi ve aynı zamanda ilaç bölümü işyeri baş temsilcisiyim... Alkaloid Makedonya'nın en büyük ilaç ve kimya fabrikasıdır. İşyerimizde şu anda 1400 kişi çalışıyor.

İşyerinizde kadınlar var mı, kadınların sendikaya karşı tu-

umları nasıl, üye oluyorlar mı, mücadeleye katılıyorlar mı?

Bizim fabrika adeta bir kadın işyeri. Çalışanların yüzde 70'i kadın, kadınların yüzde 90'ı ise sendika üyesidir. Özellikle ilaç bölümünde, sendikalı kadın işçilerin sayısı çok yüksek. Sendikamız bünyesinde bir kadınlar kolu vardır. Kadınlar kolumuz sendikaya kadın üye kazandırmak için canla başla çalışır. Sürekli toplantılar, etkinlikler düzenlerler.

Kadınlar, kadın kolu dışında çalışmıyorlar mı, örneğin sendika bünyesinde kadın uzman ve yönetici var mı?

Tabii kadın uzmanlarımız da var. Kadınlar sendika bünyesinde çeşitli düzeylerde yer

alıyorlar. Ama özellikle etkin oldukları alan, kadınlar kolu. Burada kadın işçilerin sorunlarına yönelik çalışmalar yapıyorlar.

Ne tür çalışmalar yapıyorlar?

Makedonya hükümeti son dönemlerde çalışan kadınların doğum izinleriyle ilgili yeni bir yasal düzenlemeye gitmek istedi. Bu düzenlemeyle doğum sonrası ücretli izin üç aya indirilmek isteniyordu. Eski yasaya göre bizde doğum sonrası ücretli izin, doktor da onay verdiği takdirde 9 aydı. Ama sendikamızın kadınlar kolu öncülüğünde bir mücadele yürütüldü, doğum sonrası izinlerle ilgili yasa eskisi gibi kaldı. Bir değişikliğe gidilmedi. Kadın

kollarının bir diğer görevi de kadınları örgütleyerek, onların sendikal mücadele içinde aktif olmasını sağlamaktır. Kadınlar kolu buna yönelik birçok etkinlik ve çalışma da yapıyor.

Bir kadın sendikacı olarak sendikada hiç güçlüklerle karşılaştınız mı?

İki dönemdir, fabrika baş temsilcisi olarak çalışıyorum... Arkadaşlarım yine beni seçtiler ve dört yıl boyunca bir görevi yürüteceğim şimdiye kadar hiçbir güçlüklerle karşılaşmadım.

Fabrikada çalışan kadınların durumları nasıl ?

Bazı sorunlar oluyor. İlaç bölümünde gerekli mesleki yetkinliğe sahip olmalarına ve işlerini çok iyi yapmalarına rağmen, ortaokul diplomaları bulunmadığı için bazı kadınların ücretlerini düşürmek istediler. Biz sendikanın kadınlar kolu aracılığıyla yönetimle konuşarak onların eğitimlerini tamamlayacaklarını söyledik. Diploma almaları için kurslar düzenledik. Çok pahalı olmamakla birlikte paralı kurslardı bunlar... Sendika finanse etti. Eğitimlerini tamamlayan kadınlar sonra bize taksitle kurs parasını ödeyeceklerdi... Kadınlar diplomalarını aldılar ve eski işlerine döndüler. Borçlarını da taksitle ödüyorlar.

Sendikada sorun yok, evde durum nasıl peki, evli misiniz, eşi-

niz ev işleri yapıyor mu, sendikal faaliyetlerinizde sizi destekliyor mu?

Evliyim... Vardiyalı çalıştığım için işim çok ağır... Kocam ev işleri yapar. Bulaşıkları yıkar, çamaşır makinesini kullanır bazen de yemek yapar... Ben olmadığım zaman evde ne gerekiyorsa onu yapar.

Makedonya'da genel durum nasıl, ev işlerini kadınlar mı yapıyor, erkekler mi?

Etnik gruplara ve kişilere göre değişir esasında. Makedonya'da, nüfusun yüzde 65'inden fazlası Makedon, bunun dışında Arnavutlar, Türkler ve çingeneler var etnik grup olarak. Makedon erkeklerinin hemen hemen yarısının kadınlara ev işlerinde yardımcı olduğunu söyleyebilirim. Ama Arnavutlar ve Türkler arasında erkeklerin ev işlerine katılımı daha düşüktür. Ayrıca yine etnik kökene göre kadın çalışması azalıp artabiliyor... Arnavut ve Türklerde kadınlar daha az çalışıyorlar. Gelenekler kadınların çalışmaları konusunda biraz daha sertler. Fakat bence her şey biraz da kişiye bağlı, eşini seven erkek onun ezilmesine katlanamaz... Benim eşim de sendikada ilerleme kaydetmem için elinden gelen gayreti gösteriyor, bana çok destek oluyor.

Zmayšek Danka: Eskiden daha fazla ayrımcılık vardı. Genç nesiller arasında kadın erkek ilişkileri oldukça değişti artık pek fazla "sen kadınsın şunu yapamazsın, ben erkeğim yaparım" şeklinde bir ayrım yok. Yardımlaşma daha fazla... Türkler ve Arnavutlar arasında da durum böyle. Gençler başka bir mentalite ile yaşıyorlar.

1991 yılında bağımsızlık ilan edildi Makedonya'da ve daha sonra kapitalist bazı dönüşümler yaşandı. Bu dönüşümler kadın-

ların konumunu, kadın haklarını etkiledi mi?

Makrevska: Kadınların durumunda pek fazla değişiklik olmadı. Ama demokrasi geldiği için ufuklar genişledi. Genişleyen ufuklarla birlikte kadınlar bazı şeyleri daha rahat temin edebilir hale geldiler. Eskiden tek sistem, tek yönetici vardı her yerde, onlar da genellikle erkekti. Şimdi serbest piyasa ekonomisinde başarılı olan kadınlar da çeşitli şirketlerde yönetici olabiliyorlar. Siyaset içinde daha fazla yer alabiliyorlar, parlamentoya girebiliyorlar...

Parlamentoda kaç kadın bulunuyor?

Makedonya Parlamentosu 120 kişiden oluşuyor. Kadınların sayısı 25 civarında. Seçimlerde her parti için kadın kotası vardı.

Makedonya'da da IMF ve Dünya Bankası sürece iyice girmiş durumda sizde de özelleştirmeler var, bu özelleştirme sürecinde kadınlar zarar gördü mü?

Bizim fabrikada öyle bir durum yaşanmadı. Kadınların iyi çalıştıkları durumda özel bir ayrımcılığa uğradıklarını düşünmüyorum. Çünkü ka-

dınlar çoğu kez daha başarılılar...

Sizi tanıyalım biraz, isminiz, nerede çalışıyorsunuz?

Ben, *Zmayšek Danka*. Düşme fabrikasında çalışıyorum. Fabrikamız eskiden İtalyanlara aitti. Biz çalışanlar fabrikayı onlardan satın aldık... İtalyanlar sermayenin yüzde 48'ini elinde bulunduruyorlardı. Biz çalışanlar olarak 10 yıl zarfında hisse senetlerinin hepsini toplayarak fabrikaya sahip olduk. Fabrikada 50-60 kişi çalışıyoruz ve çalışanların yüzde 80'i kadın.

Sendikadaki göreviniz nedir?

Uzun süredir sendikal mücadele içindeyim her düzeyde çalıştım. Bir süre sendikanın gençlik kolları başkanlığını yaptım. Şimdi şube başkanlığı yapıyorum.

Evli misiniz, çocuklarınız var mı?

Dulum, eşimi 17 yıl önce kaybettim. İki kızım var, ikisi de fakülteye devam ediyor. Çocukları tek başıma büyüttüm ve çok zorluk çektim. Ama şimdi onlar büyüdüler ve bana yardım ediyorlar.

Kadın sendikacı olarak zorluklar yaşadınız mı?

Hayır, ben çok mücadelecisi bir kadını zorluk yaşadım

ğım da çok iyi baş ettim.

Makedonya'da kadın hakları için mücadele eden örgütler var mı?

Evet, kadın hakları için mücadele veren örgütler var. Özellikle kadınların siyasi hayata daha fazla katılımını sağlamak için kadın kotası konusunda önemli bir mücadele verdiler. Ayrıca erken emeklilik, çocukların kreşlerde kalma süresinin uzatılması konularında da kadın örgütleri büyük çaba sarf ettiler... Çocukların kreşte kalma süresi kısıydı, anne fabrikada çalışıyor, çocuk kreşten çıkmış... Zor oluyordu... Kadın örgütleri çocukların daha uzun süreli kreşte kalması için mücadele ettiler.

Bir kadın olarak Makedonya'da yaşamaktan memnun musunuz hiç baskı hissediyor musunuz?

Biz memnunuz... Bazı sorunlar var elbette ama yine de erkeklerle eşit haklara sahip olduğumuzu düşünüyoruz... Haklarımıza sahip çıkıp, mücadele ediyoruz. Ben vardiyalı çalışıyorum. Ama çocuklarım küçükken çocuk var diye bizi hep sabahçı yaparlardı.

Yani çocuklu kadınlara pozitif ayrımcılık uygulanıyordu?

Evet... Bu bizim yükümüzü hafifleten bir uygulamaydı.

Kadınlar mücadele ile mi aldılar haklarını?

Evet, Erkekler eskiden daha maçoymuş... Örneğin ben çevremde "komşular görür" diye balkona çamaşır asmayan erkekleri bilirim... Biz kadınlar bıkmadan, usanmadan anlattık, onlar da öğrendiler. Benim eşim Slovenyalı'ydı... Başlangıçta bayağı tutucuydu, ama ben izin vermedim, o da yaşayarak alıştı...

Tanıştığımıza sevindim...

Biz de sevindik... Teşekkür ediyoruz... ♀

Ayrımcılıktan arındırılmış toplu sözleşmeler için...

“Ayrımcılığa Son - Kadın Çalışması Yeniden Değerlendirilmeli”... Bu şiar Almanya’da Verdi ismiyle tanınan Birleşik Hizmet Sendikası bünyesinde faaliyet yürüten kadınlara ait. Hizmet sektöründe dünyanın en büyük sendikalarından biri olan Verdi’yi ve onun içindeki kadın çalışmasını tanımaya ne dersiniz?

Alman Birleşik Hizmet Sendikası (Verdi) yaklaşık 2.4 milyon üye sayısı ile dünyanın en büyük sendikalarından biri...

Sendika, ekonominin ve toplumun derin bir dönüşüm yaşadığı bir dönemde işletme içinde birimler arasındaki sınırların giderek ortadan kalktığını, işletmelerin yapı değişikliğine gittiğini ve meşin yeni içerik ve biçimler kazandığını iddia ediyor.

Buradan hareketle çalışanların her zamankinden daha güçlü bir sendikanın desteğine ihtiyaç duyduğunu saptayan Verdi, “Birlikten kuvvet doğar” diyerek, hizmet sektörü, hizmet sektörüne yakın endüstri, medya, kültür ve eğitim alanlarındaki tüm güçleri aynı çatı altında örgütlemiş.

Kendi tanımlarıyla enerjilerini sendikalar arası rekabete değil, birleşmeye harcamışlar... Şu anda hizmet sektöründe dünyanın en büyük bağımsız sendikası haline gelerek deneyim ve yetkinliği birleştirmenin kazanımlarını yaşıyorlar.

Verdi, birbirinden çok farklı toplu sözleşmelere imza atıyor... Modern hizmet sektöründe başka hiçbir sendika bu kadar çok meslek ve iş kolunu bünyesinde barındırmıyor...

Ücret sendikacılığı ile yetinmiyorlar. Sosyal adalet, eşitlik ve demokrasiden yana olduklarının altını çizerek, toplumsal ilerlemeye destek veriyorlar.

Sosyal hukuk devletinin temel prensiplerinden hareketle üyelerin mesleki, kültürel, ekolojik ve sosyal haklarını savunmak, sendikanın temel görevleri arasında sıralanıyor.

Bu çerçevede kadınların eşit katılımını savunarak: “Kadınların ekonomik yaşamda ve toplumda eşit haklara kavuşması talebini gerçekleştirmek, Verdi’nin temel görevlerinden biridir” diyorlar. Sendika kadınlara özgü taleplerin tüm kararlarla yansıtıldığını da altını çiziyor.

Kadınlar niteliksiz işgücü

Yerelde ve eyalet düzeyinde örgütlenen Verdi’nin içinde toplumda özel ayrımcılığa uğrayan kesimlere; gençlere, yabancı işçilere, serbest çalışanlara ve işsizlere ait grup örgütlenmeleri de var...

Kadın örgütlenmesi bu gruplar içinde özel bir öneme sahip... Çünkü onların hepsini kesen bir eksen var: Toplumsal cinsiyet... Genç kadın işçiler, yabancı kadınlar ya da işsiz kadınlar durumlarının getirdiği ayrımcılığının yanı sıra kadın oldukları için de bir ayrımcılık yaşıyorlar.

Verdi’de kadın kolları içinde organize olan kadınlar kentlerde, eyaletlerde ve ülke düzeyinde kendi konferanslarını yapıyorlar. Kadınların sendikal çalışmaya ve yönetimlere katılması için tüm kurullarda ve seçimlerde özel pozitif ayrımcılık tedbirleri uygulanıyor. Sendikanın eşitlik politikaları çerçevesinde her yıl kadın çalışanlara yönelik seminerler, kampanyalar yapılıyor, çeşitli broşürler ve kitapçıklar basılıyor...

İlginç kampanyalardan biri de 2004 yılında “Ayrımcılığa Son-Kadın Çalışması Yeniden Değerlendirilmeli” başlığıyla toplu sözleşmelere kadın taleplerinin yansıtılmasını amaçlayan kampanyaydı.

Verdi’li kadınlar: “Çalışma yaşamında kadınlar ya doğrudan düşük ücret alıyorlar ya da performans ve yetkinlikleri toplu sözleşmelere yansıtılmadığı için dolaylı olarak ayrımcılığa uğruyor” diyorlar.

Onlara göre, iş yaşamında “teknik ağırlıklı” mesleklerde çalışanlar “hizmete yönelik- iletişim ağırlıklı” mesleklerde çalışanlara göre daha iyi ücret alıyor. Bunlardan birincisinin erkek işleri diğeri de kadın işleri olarak tanımlanmasında ise şaşılacak bir şey yoktur.

Toplu sözleşmelerde de erkeklerle tanımlanan işlerin, zor, mesleki bilgi ve yetki gerektiren değerli işler olduğu görülürken, kadın ağırlıklı işlerin “işin tabiatı” gereği daha az nitelik gerektiren o nedenle de daha az ödeme yapılan işler olarak görüldüğü tespitini yapmışlar.

Toplu iş sözleşmelerinde kadın ağırlıklı mesleklerdeki sosyal yetkinlik, bağımsız çalışma, sorumluluk, esneklik, organizasyon yeteneği gibi özellikler ücretlendirme kriteri olarak hesaba katılmamaktadır.

Kadınlar Verdi içinde “Toplu sözleşmelerdeki doğrudan ve dolaylı tüm ayrımcılıkların bertaraf edilmesini ve kadın ağırlıklı faaliyetlerin yeniden değerlendirilmesini istiyoruz. Toplumsal cinsiyeti gözetken toplu sözleşmeler istiyoruz” şiarı ile bir yıl boyunca hizmete yönelik çalışmaların kalite, değer ve ücretlendirilmesi konusunu tartışmaya açarak, toplumsal cinsiyetleri nedeniyle kadınların uğradıkları ayrımcılıklardan birini daha görünür kıldılar. ♀

(Derleyen: Necla Akgökçe)

Hazırlayan:
Yard. Doç. Dr. Serpil Çakır
İstanbul Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fak.

Bir zamanlar bir kadın partisi vardı

Kadınlar uzun süredir siyasete aktif olarak katılma mücadelesi veriyorlar... Ama bir çıkar grubu olarak kadınların, kadın partisi çatısı altında birleşmeleri sıkça rastlanılan bir durum değil... Batı'da olduğu gibi bizde de bu konuda bazı girişimler olmuş... Çok da uzak olmayan bir geçmişte kurulan, Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi bunlardan biri...

Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi 17 Kasım 1972'de kuruldu. Aslında bu konuda ilk çalışmalar Mediha Gezin tarafından 1953 yılında başlatılmıştı. Mediha Gezin, Kadın Hakları Koruma Derneği'nin başkanıydı. Kadınların siyasete katılımı için canla başla çalışan ve önemli adımlar atılmasını sağlayan Mediha Hanım, meclisin yarısının kadınlardan oluşması gerektiğini söylüyordu... Ona göre bir kadın partisi kurulmalı ve bu partinin temsilcileri parlamentoda yer almalıydı... 1962 yılı bu iş için uygun zamandı... 1957 yılında tüm kadın derneklerini bir kadın partisi fikrini tartışmak üzere toplantıya çağırdı. Dernekler bu fikre sıcak bakmadılar... Mediha Hanım işin peşini bırakmadı. 1960 yılında kadın avukatlar tarafından bir parti tüzüğü hazırlandı ama yasal statü elde edilemedi.

Seçimlere giremediler

Yıllar süren çabadan sonra 17 Kasım 1972 yılında

İstanbul'da nihayet Ulusal Kadınlar Partisi kuruldu. Kurulustaki başkan, Melike Bayburt'tu (Işıklar). Kurucular aşağıdaki isimlerden oluşuyordu: Mediha Gezin, Melike Bayburt, Münibe Ekşioğlu, Şükriye Erker, Muhattar Serimer, Necla Ozer, Fahriye Ünen, Jale Alsan, Jale Yasan, Gülseren Ay, İhsan Kiper, Saime Alpdoğan, Nurhayat Korkut, Ayla Cerrahoğlu, Mübeccel Göktuna, Özden Sük Cinman, Nermin Dönmez ve Yurdanur Özdemir'di. Daha sonraları partiye Münibe Ekşioğlu ve Mübeccel Göktuna da başkanlık ettiler. Ankara ve İzmir'de örgütlenme çalışmaları tamamlandıysa da 1973 yılında yapılan seçimlere katılmak için gerekli olan 15 ilde örgütlenmeyi gerçekleştiremediler. Aynı durum 1977'de de devam etti. 1980 askeri darbesinden sonra tüm dernek ve partilerin başına gelen Kadınlar Partisi'nin de başına geldi, kapatıldı. Partinin kapanış tarihi 16 Ekim 1981'dir. ✂

Ev hizmetlerinden tekstil işçiliğine

19. yüzyılda Batı'nın sanayileşmekte olan ülkelerinin pek çoğunda ev hizmetçiliği bir kadın işi olarak tekstil geride bırakıyordu. İlk sanayi ülkesi olan İngiltere'de 1851'de tüm kadın işçilerin yüzde 40'ı hizmetçiiken, ancak yüzde 22'si tekstil işçisiydi. Fransa'da ise 1886'da işçi kadınların yüzde 22'si evlerde hizmetçilik

yapıyordu... Bu ülkede aynı yılda tekstilde çalışan kadın işçiler tüm çalışan kadınların yüzde 10'nu oluşturuyordu. 1882'de Prusya'da hizmetçiler kadın işgücünün yüzde 18'ini, fabrika işçileri yaklaşık 12'sini oluşturuyordu... Fakat ister hizmetçi olsun isterse fabrika çalışan kadınların hemen hemen hepsi çok

genç yaşıydılar. Örneğin Fransız tekstil kasabası Roubaix'de kadın çalışanların yüzde 82'si 30 yaşın altındadır. İngiltere'de Stockport'ta kadın dokumacıların ortalama yaşı 1841'de 20, 1861'de 24'tü... Tekstil kasabalarında kadın emeğine olan talep çok büyük olduğu için buralarda evli kadınlar da çalışırlardı.

Kadınların Çalışması Toplumu da Değiştirdi

Çalışmak hayatlarının önemli bir parçası... Kendilerine güveni dört dörtlük.. Sendika ile araları da pek iyi... 8 Mart'lar, 1 Mayıs'lar şanlarına yaraşır bir biçimde kutlanıyor. Çocuklara bakan olsa etkinliklere katılım daha da artacak... Bir de eşler biraz daha tutmalı ev işlerinin ucundan galiba... Trakya Şubesi'ne bağlı Eczacıbaşı İlaç'taydık geçtiğimiz günlerde. Kadın arkadaşlarımızla sohbetimiz güzel mi güzeldi...

Necle Akgökçe - Selgin Zırhlı Kaplan

Trakya Şubesi'ni uzun süredir ziyaret etmeyi düşünüyorduk... Fakat olmadı... Şube İdari Sekreteri Turgut Düşova arkadaşımız "Eczacıbaşı kadın arkadaşların yoğun olduğu bir yer oraya gelin" dedi bize... Kadın arkadaşlar nerede biz oradayız. Bir ramazan günü hareket ediyoruz... Hedefimiz Lüleburgaz... Eczacıbaşı İlaç'ta temsilci arkadaşlar karşılıyorlar bizi... Gencecik, dünya tatlısı, bilinçli mi bilinçli insanlar... Kadın arkadaşlarla öğle tatilinde görüşeceğiz... Posta posta çıkılıyormuş yemeğe... Biz önce çıkanlarla başlıyoruz konuşmaya daha sonra diğer arkadaşlar gelecek... 25 kadın arkadaş katılıyor sohbe... Bu sayımızda ilk sohbeti yayımlıyoruz... İkinci postada olan arkadaşlarla sohbet diğer sayıda yayımlanacak...

Kendinizi tanıtabilir misiniz? Evli misiniz, çocuğunuz var mı? Çalışmayla aranız nasıl?

Şengül Tekin: 1992'den bu yana katı ambalaj bölümünde çalışıyorum. Evliyim, iki oğlum var. Çalışmaktan memnunum...

Çocuklara kim bakıyor?

Bakıcımız var.

'Memnunum' dediniz, çalışmaktan ne tür kazançlarınız var?

Kendi paramı kazanıyorum... Manevi olarak da kendimi daha rahat hissediyorum.

Aynur Apay: Ben de 1992'den beri sıvı optik bölümünde çalışıyorum. Evliyim. Çocuğum yok. Çalışmaktan memnunum... Çalışınca insan her şeyi daha rahat satın alabiliyor... Bazı

konularda daha özgür olabiliyorsunuz.

Hangi konularda?

Çalışmayan kadınların alım gücü daha düşük oluyor bence. Ancak eşleri para verdiğinde bir şeyler alabiliyorlar. Ama bizde bu olay yok. Rahatlıkla paramızı çekip, gidip her istediğimiz şeyi alabiliyoruz.

Emine Kaplan: Arkadaşım gibi ben de 1992'den beri sıvı optik bölümünde çalışıyorum... Çalışmaktan çok memnunum. Bir tane oğlum

var. Çalışmak kadınlara önemli şeyler kazandırıyor. Çalıştıktan sonra evimizin düzeni bile farklı oluyor. Ben ev kadınlarına bakarak zamanımızı çok daha bilinçli kullandığımızı düşünüyorum. Problemlerimiz de oluyor tabii ama onları da gidermeye çalışıyoruz.

Ne gibi problemler oluyor?

Vardiyada farklı problemler, gündüz çalışmasında farklı problemler ortaya çıkıyor. En basitinden rahatlıkla uyuyamıyoruz bile... Beyin

yorgun... Yemek yapmam gerekiyor, bulaşık var, bir erkeğe göre daha fazla sorumluluklarımız var. Ama ona rağmen kadınların çalışması güzel bir şey. Şu an eşim işsiz, işten çıkarıldı... Çocukla o ilgileniyor.

Elif Turan: 1992'den beri burada çalışıyorum. Böyle bir işyerinde çalıştığım için çok memnunum. İş ortamını da seviyorum. Evliyim, bir çocuğum var.

Eğitiminiz nedir?

Lise mezunuyum.

Çoğunluk lise mezunu galiba?

Öyle... Çalışmanın getirdiği rahatlıklar var tabii. Bizim evde kazandığımız ortaya konulur, eşim ödemeleri yapar. "Benim kendi param var, ben şunu alacağım, ben bunu alacağım..." Bizde böyle bir durum yok. Ortak harcama yapıyoruz.

'Çocuk var' dediniz, kim bakıyor?

Annem bakıyor.

İmren İşgüder: 1992 yılından beri Eczacıbaşı'nda, steril likit optik dairesinde çalışıyorum. Evliyim, bir oğlum var. Eşim de burada çalışıyor. Çalışmak hoşuma gidiyor.

Neriman Çakar: 1992 yılından bu yana steril likit optik kontrol bölümünde çalışıyorum ben de. Biri dokuz, diğeri üç buçuk yaşında iki oğlum var. Çalışmaktan memnunum ama ikinci çocukta sonra ara sıra depresyon yaşıyorum. Eşim genellikle yardımcı olmaya çalışıyor...

Depresyona girmenizin nedeni neydi peki?

Çocuklar iki olunca birbirleriyle kavga etmeye başladılar. Vardiyalı çalıştığımız için onlarla yeteri kadar ilgilenemiyordum. Eşim de burada çalışıyor. O genelde 08:00-18:00 vardiyasında çalışıyor. Biz iki vardiya çalıştığımız için özellikle

16:00-24:00 vardiyalarında okula giden çocuğumu fazla göremiyorum... Onların dersleriyle ilgili bazı sorunlar yaşıyoruz.

Leyla Tokatlı: 1997'den beri çalışıyorum. Ben de evliyim 7 yaşında bir kızım var. Çalışmaktan memnunum.

Çocuğa kim bakıyor?

Annem bakıyor...

Anneler, çalışan kadının eli ayağı galiba?

Evet o açıdan çok rahatım. Gözüm arkada kalmıyor.

Hacer Yalım: Ben de 1992 yılından beri steril likit optik kontrol bölümünde çalışıyorum. Evliyim, iki çocuk annesiyim. Eşim de burada çalışıyor. Çocuklarımın biri beş, diğeri üç yaşında. Oğluma önceleri annem baktı, kızıma ise bakıcı bakıyordu. Şu anda ikisi de kreşe gidiyor. Çalışmaktan memnunum ama çocuklarla ilgili ben de sorunlar yaşıyorum... Çocuklarla daha fazla bir arada olmak istiyorum. Bir ev kadınına göre çok daha rahat olduğumu düşünüyorum. Sadece para olarak değil, evde söz hakkınız da daha çok oluyor... Bizde tüm alınan kararlar ortaktır.

Sevda Tan: 1992 yılından beri Eczacıbaşı'nda çalışıyorum. Bir tane oğlum var, annem bakıyor. Benim özgürlüğüm o kadar yok. Bir şey alacaksam eşime mutlaka danışırım. Danışmadan bir şey almam söz konusu değildir. Ona göre bir bütçe hazırladığımız için, iki taraf da buna uyar. Her konuda ortak karar veriyoruz... Çocuk olduktan sonra çok zorlandım... Acayip bir yoksuzluk dönemi geçirdim. Hâlâ da geçiriyorum.

Çocukla siz mi ilgileniyorsunuz?

Evet, kesinlikle ben ilgileniyorum. Bayağı zorlanıyorum ama oğlumun bir kucaklaması, olayı bitiriyor.

Sibel Günaydın: 1992 yılın-

dan beri Katı Ambalaj bölümünde çalışıyorum. Evliyim ama çocuğum yok. Çalışmak elbette iyi, ekonomik özgürlüğünüzü kazanıyorsunuz. Onun dışında işyerinde bir sorunla karşılaştığımı düşünmüyorum... Memnunum kısacası.

Çiğdem Akın: 1992'den beri Eczacıbaşı Katı Ambalaj'da çalışıyorum... Bekârim. Zaten çalışan anne-babanın çocuğu olduğum için düzenli bir hayatım vardı. O hayata devam ediyorum. Trakya bölgesinde kadınlar çalışsa da çalışmasa da aile içinde başka yerlere göre daha fazla söz sahibiler, kadınlara daha eşit davranılıyor.

Anneniz çalışırken size kim baktı?

Genç teyzelerimiz vardı, bize onlar baktılar. Trakya'da kadınlar son dönemlerde çalışmaya eğildiler. Daha önce bu yörede daha çok çiftçilik ve memurluk vardı. Kadınlar da çalışmıyordu. Fabrika da yoktu... 1991'den sonra kadınlar çalışmaya başladı. Hayatımızdan memnunuz. Buralarda kızları okuturlar mesela... Eğitim seviyesi lisedir... Ev kadını da lise mezunudur çalışan kadın da. Kız kendi okumak isterse, anne baba kesinlikle okutmamazlık etmez. Ne köyde, ne kasabalarda asla böyle bir şey yoktur. 'Kız çocuğu okumaz' diye bir anlayış yok burada kesinlikle.

Çalışmaktan genel olarak memnunum. Fakat bazen çok çalıştığım için isyan ettiğim oluyor, yorgunluktan, bu çalışma koşullarından kaynaklanıyor.

Gülümser Önal: 2003 yılından beri burada çalışıyorum, iki çocuğum var. Eşimi üç yıl öncesi trafik kazasında kaybettim. Daha önce ev kadınıydım...

Filiz Kaya: Gülümser'in eşi daha önce burada çalışıyor-

Şengül Tekin

Aynur Apay

Emine Kaplan

Elif Turan

İmren İşgüder

Neriman Çakar

du... Bizim Trakya şubesinin bir uygulaması var: Ölen eş yerine, isterse kadınları işe alabiliyorlar. Bu, sendikanın iyi ilişkileriyle başardığı bir şey. Yazılı çizili bir şey yok ama işveren de konuya hoş bakıyor, arkadaşlarımıza bu yolla destek oluyoruz.

İş yaşamı zor mu?

Gülümser: Tabi benim için zorlukları çok var. İki çocuğum var, anneanneleri bakıyor. Annem benim yanımda kalıyor. Oğlum 12, kızım 8 yaşında, ikisi de okula gidiyorlar. Ev kadınıyken kendini birdenbire iş hayatının içinde bulmak zor. Ama iyi yönleri de var. Para kazanıyorum, çocuklarımın geleceği ve eğitimleri için bu çok önemli.

Sizin açınızdan neler değişti?

Kendime güvenim geldi. Çünkü hayatla karşı karşıyasın ve tek başına mücadele etmek zorundasın.

Sevilay Akyıl: 1992 yılından beri burada çalışıyorum. Evliyim, ikiz kızlarım var. 12 yaşındalar, 8 yaşına kadar bakıcılarla büyüdüler, şu anda evde kendileri kalabiliyorlar. Çalışmaktan memnunum, her kadına da öneririm. Komşularımız arasında ev kadınları var. Onlar da çalışmak istiyorlar. Ev kadınlığından bıkkınlık gelmiş. İnsan çalışınca işlerini de düzene koyabiliyor... Vakti daha iyi kullanabiliyor.

Serap Aras: 1992'den beri burada çalışıyorum. Evli-

yim, ikiz çocuklarım var... Dört yaşındalar. Benimkiler de halaları bakıyor. Çalışmak güzel, güzel olduğu kadar da zor. Özellikle çocuklar olduktan sonra bayağı zorlukları oluyor. Onlara çok zaman ayıramıyoruz. Ev işleri ve yemekle uğraşıyorum, onlara zaman kalmıyor.

İkbal Yiğit: Ben de 1992 yılından beri pomat müdürlüğünde çalışıyorum. İki çocuğum var. Oğlum 12, kızım 2 yaşında, onlara anneanneleri bakıyor. Eşim de çalışıyor.

Ebru Olgun: 1992 yılından beri çalışıyorum. Bir kız, bir oğlan iki çocuğum var; ikizler. Çocuklara anneanneleri bakıyor. Çalışmaktan memnunum. Maddi yönden iyi oluyor, çocukların her türlü ihtiyaçlarını giderebiliyoruz. Ama bazı zorlukları var. Çocukların dersleriyle ilgilenemiyoruz, yeteri kadar zaman ayıramıyoruz.

Filiz Kaya: Ben sıvı likit imalat bölümünde çalışıyorum. 1992'den beri bu işyerindeyim. Sendikaya ilk girdiğimizde, ilk kadın temsilci ben olmuştum. Dört temsilci arkadaşımla birlikte çalıştık. Bekârdım, evlendim, boşandım. Şimdi yine bekârim. Çocuğum yok. Çalışmaktan çok memnunum. Eşimle aynı işyerindeydik... Bir de temsilcilik görevi yapmıştım, fabrikada herkes beni tanır. Herkesle selamlaştım. Kıskançlık meselesi ile baş-

ladı sorunlar, sonra gerginlik ortamları fazlaştı. Sonra da boşandım. Çalışmasaydım problem olabilirdi. Kendi ayaklarım üzerinde durduğum için bir çırpıda boşandım. Kadınlar çalışıp hayatlarını kazanmadıkları için çok kötü durumlara boyun eğiyorlar. İş yok, çocuk var anne baba sahip çıkmıyor, boşanamıyor, katlanıyorlar.

Temsilcilikten niye ayrıldınız?

Çok acı ama evlenmek için ayrıldım. O kıskandığı için, sendikal hayatıma bir anlamda resmi olarak son verdim. Ama her zaman sendikal faaliyetler içinde olmaya çalışıyorum. 8 Mart'larda, pek çok eylemde hep buradayım. Çocuklar da 'fahri temsilcimizsin' diye takılır bana.

Bir süre temsilcilik yaptınız, bu süre içinde kadın arkadaşlar sizinle özel bir takım sorunlarını paylaşıyor muydu?

İşe girdiğimde sendikanın ne olduğunu bile bilmiyordum. O dönemde 'aramızda bir de kadın arkadaş olsun' denildi. Biraz cesaretliyimdir. 'Kadınların bazı sorunları olur, erkeğe rahat anlatamaz, ben çıkayım, bir kadına anlatsın', dedim. Temsilci olduktan sonra sendikacılığın ne olduğunu öğrendim. Başlangıçtaki amaç, kız arkadaşların sorunlarını işverene iletmektir. Petrol-İş burada örgütlü olduğu için çok şanslıyız. Pek çok ilaç fabrikası var ki oralarda sendika yok... Kreş yardımını aldığımız zaman, fabrikada bir tek çocuk vardı. Bu çok önemli bir kazançtı...

Sendikal yapı içinde bu konuda ısrar eden bir kadının olması da önemli herhalde....

Elbette, ben gidip başka fabrikaları araştırdığımda, kadınlar için emzirme odası, çocuk bakım odası gibi yerlerin olduğunu gördüm; bunu dile getirip taslağa yazdığım-

Leyla Tokatlı

Hacer Yalın

Sevdâ Tan

Sibel Günaydın

Çiğdem Akın

Gülümser Önal

da, işveren “asla böyle bir şey olamaz” dedi. “O zaman kreş parası verirsiniz” dedik. “Bir çocuk var, benim böyle bir zorunluluğum” yok diye cevap verdi... Biz çocukları çoğaltacağız, çoğaltamazsak taslaktan çıkarırsınız” dedik... Konuldu taslağa ve bizim arkadaşlarımız kaç sene çocuk sayısı tamamlanmadan -ki bence sendikal anlamda bu çok büyük bir kazançtır- kreş parası aldı. Şimdi artık çocuk sayısı da tamamlandı.

Emine Kaplan: Şu sırada sendika ile bağlantılar da düzeldi. Eskiden sendika odası dışarıdaydı ve biz daha zor gidiyorduk. Şimdi artık işyerindeki bu durum, sendika ile olan iletişimimizi de geliştirdi. Bir ihtiyacımız olduğunda, hemen odaya koşuyoruz.

Eşlerle ilişkiler nasıl, evlerde ev işleri eşler tarafından paylaşıyor mu?

Sevda Tan: Erkeklerin ev işlerinden ‘yorgunum’ diyerek çekilme olasılığı var. Buna karşılık kadınlar ‘sen annesin, sen kadınsın, sen yapmak zorundasın’ denilerek bu işleri yapmak zorundalar. Erkek ‘Bugün ben işte çok yorulduğum’ diye ev işlerinden kaytarabiliyor... Ev işleri kadının sorumluluğundaymış gibi görülüyor. Bu ikili yük, tüm kadınları zorluyor bence. Bazen işyerinde daha çok dinlendiğimi bile düşünüyorum.

Eşiniz hiç katılmıyor mu ev işlerine?

Yok, eşim çoğu zaman yardım ediyor... Ama esas sorumluluk her zaman kadınlarda tabii. Benim annem de, babam da çalışan insanlardı. Annem işte olduğu zamanlarda evde ütü, yemeği hep babam yapardı. O nedenle bu konularda çok hassasım, bir iki defa bile yardım etmese, bana çok zor geliyor.

Toplumda nasıl hissediyorsunuz kendinizi?

Emine Kaplan: Çalışmaya başladığım ilk yıllarda gerçekten de bir baskı hissediyordum. Toplum zamanla çalışan kadına alıştı. Ben buraya Pınarhisar’dan gidip geliyordum. Küçük bir ilçedir... Ben saat 22:00 mesaisinden geldiğimde yadırgıyordu, herkes bakıyordu ‘nereden geliyor bu saatte’ diye... Çünkü Pınarhisar’da bir kadın akşam saat 20:00’de, 21:00’de dışarıda olmazdı, çünkü çalışan kadın yoktu. Şu an bu türden bir baskı yok, çünkü Pınarhisar’da da fabrikalar açıldı. Pek çok kadın çalışıyor, bu fabrikalara toplum alıştı. İlk işe girdiğimde, dayım ve teyzemin kızıyla bekâr evinde kalyorduk. Gece 24:00’te işten çıktığımızda arabalardan laf atmalar filan oluyordu. 1990’lara göre çok fark var bugün. Şu anda ben 16:00-24:00 vardiyasında çalışıp servisten çıktıktan sonra eve beş altı dakikalık yolu yalnız gidiyorum ve herhangi bir problem yaşamıyorum...

Filiz Kaya: Aslında önyargılar yok değil. Benim kardeşim bile evlendikten sonra ‘ben eşimin tekrar tekstilde çalışmasını’ istemiyorum filan demeye başladı. Biraz daha farklı koşullarda olan bir işyerinde işe girmesine, ben ikna ettim. Çocuğa babaanne bakabiliyordu. Niye kadın çalışmasın? Bir arkadaş “Kadınlar çalışarak toplumda olan bazı yargıların değişmesine yol açtılar”, dedi ya, çok katılıyorum bu görüşe. Burada toplumda zorunlu olarak bir değişme var. Yaşam şartları da buna zorluyor... Pek çok erkek tekstilde çalışıyor ve tekstilde sendikalaşma düşük olduğu için, çalışma şartları da çok kötü. Erkek asgari ücret aldığı için karısını da

çalıştırmak zorunda kalıyor... Bunu yaşam dayatıyor onlara yani... Buralarda 40 yaşından sonra bile ev kadınlığını bırakıp çalışan kadınlar var. Bu, toplumu ister istemez değiştiriyor.

Sendikayla aranız nasıl?

Çiğdem Akın: Burada 1 Mayıs’lara, 8 Mart’lara katılıp kutlamalar yapıyoruz. Sendikada çalışan arkadaşlarımız bizi her konuda bilgilendiriyor. Dışarıda olup biten hakkında toplumsal konularda da arkadaşlar bizleri bilinçlendiriyorlar. 8 Mart’larda Lüleburgaz’daki sivil toplum örgütleriyle birlikte ortak kutlamalar, organizasyonlar yapılıyor. Bizze kesinlikle karışılmıyor, biz ne yapmak istersek onu yapıyoruz. Geçen 8 Mart’ta böyle oldu. Bütün derneklerden, partilerin kadın kolları, Eğitim-Sen’den arkadaşlar da vardı...

Belediye Başkan Yardımcımız da kadın ve bu konularda çok duyarlı. Belediye’nin imkanlarını sundu, Petrol-İş de sendika olarak en çok olanağı sunan örgüttü.

Kadınlar sendikal eğitime katılıyorlar mı?

Filiz: Tabii, sendikaya ait bir organizasyon olduğunda kadınlar da genel olarak katılıyorlar. Temsilci arkadaşlarımızın organize ettiği toplantılar olur, hatta bu toplantılarda kadınlara öncelik de tanınır. Ama kadınların

evdeki görevleri, çocuklar, katılımı biraz azaltıyor. Çocuğunuz hafta boyunca bakıcıyla birlikte kalmış, hafta sonu da kıyamıyorsunuz tekrar bakıcıya bırakmaya.

“Eğitime kadınlar, çocuklar olduğu için katılmıyor” dediniz. Peki eğitim verilirken çocuklar da aynı yerde bir odada bakılsa, katılım artar mı?

Tabii, bizim sendikamızın altında lokalimiz var. O gün iki kişi de çocuklara bakmak için görevli olsa, anneler çocukları da getirirler, kadınlar çocukları aşağıya bıraksa... Oyuncak getirilse ve çocuklar orada oynasalar. Hem kadınlar etkinliğe gönül rahatlığı ile katılırlar, hem çocuklar için de değişiklik olur. Aslında bu biçimde çocuklarda da sendikal bilinç gelişir. Burada çalışan insanların durumları başka yerlere göre çok iyi. O nedenle o çocukları her yere götürebiliyor anneler, babalar... Ama çocuğun aklında asıl başka çocuklarla birlikte olduğu o etkinlik kalıyor. Sendikal süreçlere de böyle böyle giriyor çocuklar. Mesela bu 1 Mayıs’ta herkes çocuğunu, eşini aldı, geldi... Çocuk soruyor... Sen de izah ediyorsun. Çocuk öğreniyor.

Hacer Yalım: Ben aktif, sosyal bir insanım. 1995 yılında evlendim ve 2001 yılında çocuğum oldu. O yıllar içinde eşim de ben de her

etkinliğe katıldık. Fakat çocuklar olduktan sonra hiçbir faaliyete katılamaz hale geldim. Bir de çocuklarım üst üste doğdular, iki yaş araları var. Az önce değindiğiniz konu çok önemliydi. Eğitim verileceği zaman, etkinlik olacağı zaman çocukları da hesaba katıp, onların bakım meselesi düşünülürse çok çok iyi olur... Ben de dahil pek çok kadın katılır... Bu, çocuklar için de iyi olur...

Emine Kaplan: Sendikamız çocuklar için örneğin çocuk tiyatrosu getiriyor. Çocuk tiyatrosuna gittim ama geceye gidemedim. Hacer arkadaşımıza ben de katılıyorum. Hava soğuktu, çocuğu bırakacak yer yoktu. Gönülüm istedi, biletim de vardı ama gidemedim. Etkinliklerde çocukların bakıldığı bir yer olsa, daha rahat olur, biz de gönül rahatlığı ile katılırız. Örgüt toplantılarına, sendikadan arkadaşların gelip bir şeyler anlattığı toplantılara eşim gidiyor. O bana anlatıyor ne olup bittiğini. Kendimi şanslı hissediyorum ama yine de insanın kendisinin katılması başka oluyor tabii.

İyi bir eşiniz varmış...

Evet, ev işlerinde de yardım eder esasında... 16.00 - 24.00 vardiyasında çalıştığım zaman, ben yemek yapıp bırakıyorum, çocuğa o yemek yediyor. Şimdi işsiz, o zaman babalar daha çok ilgileniyor çocuklarla.

Yemek, bulaşık, temizlik gibi işleri yapıyor mu peki?

Elinden geldiğince yapıyor. Dört dörtlük katılmıyor yine de.

Esas sorumluluk sizde herhalde?

Tabii, esas sorumluluğu kadın alıyor; yemek, çamaşır hep kadınların üzerinde.

Filiz: Bizim örf ve adetlerimize işlemiş bu. ‘Anne çocuğa bakar, yemek pişirir. Çamaşırı yıkayan kadındır.’ Ne kadar medeni olsa da buradadaböyle. Bizimde şartlanmışlıklarımız var. ‘Ay, işler eşime kalıyor’ filan diyoruz. Hayır, ne demek, bir evde iki kişi yaşıyorsan, o da katılacak ev işlerine.

Ben şimdi yalnız yaşıyorum, bunu ailem kabullenene kadar fenalık geçirdim. Ayrıldığım eşimle daha başlangıçtan bir takım sorunlar yaşıyorduk. Ben nişanı atmaya kalktığım zaman, bütün sülale ayağa kalktı. “Bizim ailede nişan atan kız yok, yapamazsın” diye. Ne oldu? Şimdi artık boşanan bir kız var. Boşanmaya kalktığımda da söylemedim. Söyleseydim yine mani olunurdu. Boşanmaya karar verdim, evden çıktım. Annem ona misafir geldiğimi sandı. Sonra kabullendiler. Yalnız yaşama kararı aldığım da yine bütün sülale bir araya geldi. Kendimi öldürmekle tehdit ettim, çok deli bir insan olduğumu bildikleri için geri çekilmek zorunda kaldılar. “Benimle iletişimi koparırsanız, benim ne yaptığımdan haberiniz olmaz. Ama dargın durmazsanız, ne yaptığımdan haberiniz olur” dedim. Çok zorluk çektim,

hâlâ da çekiyorum. Boşanan kadına ne gözle bakıldığını biliyorsunuz. Çalışmasaydım bunu yapamazdım.

Kadın olarak nasıl bir toplumda yaşamak istersiniz?

Hacer Yalım: Kadın olarak tabii ki işimiz zor. Çorlu, çok karışık bir yer. Gece belli bir saatten sonra tedirginlik yaşıyorum. Kadınsın, bu sana vurulmuş bir damga sanki. İstedığın saatte dışarı çıkmıyorsun. Benim iki tane çocuğum var, ben çocuklarımı alıp ancak belli yerlere gidiyorum. Belli yerlere belli saatlerde gidebilmek için mutlaka yanımda bir erkek olması gerekiyor. Yalnızca tatilde istediğim giysileri giyebiliyorum... Hayatım boyunca bir ay, düşünün. Günlük hayatımda ise ancak belli tarzda giyinebiliyorum, giyiminizi bile denetlemek zorunda kalıyorsunuz. Ben daha rahat olmak, kadın olmaktan çekingenlik duymamak isterdim. Biz evlenirken eşim çalışan birini istiyordu tabii ama çevredeki bu yadırgıyorlardı... Ama artık toplum öyle hale geldi ki genç erkekler hep çalışan kızlarla evleniyorlar. Yaşam şartları buna zorluyor onları. Bir kadının çalışması, ona yalnızca maddi kazanç sağlamıyor, kendine güveni artıyor, toplumsal bir ortamı oluyor.

Petrol-İş Kadın’a söyleceğiniz bir şey var mı?

Dergi gelmiyor... Onaltı sayı çıkmış, biz ancak birkaç sayısını gördük... ♀

Sevilay Akyıl

Serap Aras

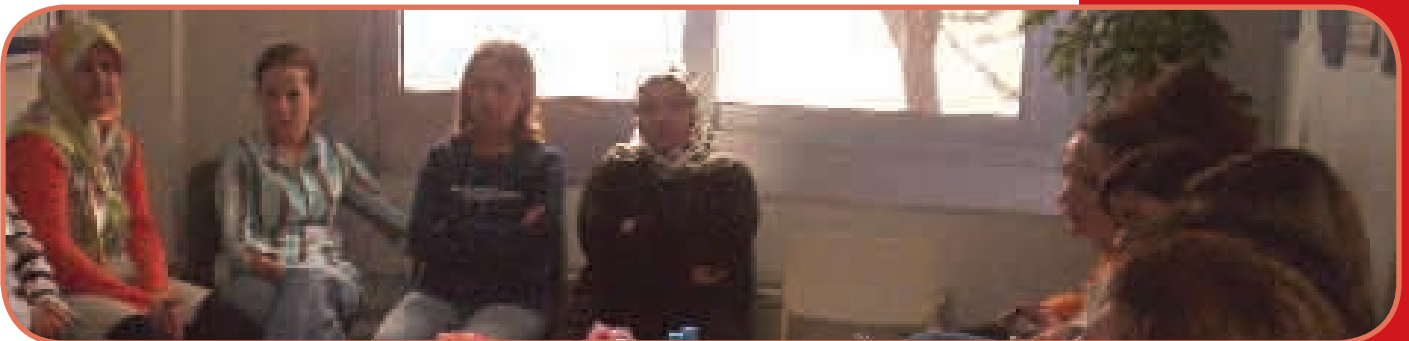
İkbâl Yiğit

Ebru Olgun

Filiz Kaya

'Sendika işi erkek işidir' anlayışı yıkılmalı

Geçtiğimiz günlerde Petrol-İş Yayınları'ndan Türkiye sendikalarını yakından ilgilendiren bir kitap yayımlandı. İsmi: *Sendikal Örgütlenme Bunalımı ve Türkiye'deki Durum*. Fikrimizi açan bu eserin yazarı Kocaeli Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu hocalarından Yard. Doç. Dr. Betül Urhan'ı konuk edelim istedik dergimizin bu sayısına... Eminiz bu yararlı söyleşiyi siz de zevkle okuyacaksınız.

Necla Akgökçe

Neden örgütlenme?

Örgütlenme, sendikal alanın da son yıllarda en önemli konularından birini oluşturuyor. Sendikalar giderek güç kaybediyor ve işçiler artık özne olmaktan çıkıyor. Sendikaların kaybı üye kaybı ile sınırlı değil, siyasi, ekonomik ve toplumsal alanlarda da prestijlerini yitiriyorlar. Bu sorunun kökeni nedir ve bu konuda neler yapılmalı, sorularına cevap vermek için önce neden sorusunu sormamız gerekiyor. Araştırmamızın seyrini bu sorular belirledi. Ayrıca sendikal örgütlenmenin bunalımı yazılıyor, çiziliyor ama bu konuda da her zaman olduğu gibi işçiye sorulmuyor... Aca-ba işçiler sendikalara yönelik neler düşünüyorlar? Biz bu konudaki eksikliği naçizane tamamlayalım istedik.

Araştırmanız kimleri kapsıyor?

Araştırmamız sendikal üyelik bakımından üç grubu kapsıyor. Birinci grup; sendikasız işçiler ikinci grup; sendikal işçiler, üçüncü grup; daha önce bir üyelik deneyimi yaşamış fakat araştırma yapıldığı anda sendikasız olan, bir şekilde sendikasından ayrılmış işçilerden oluşuyordu.

Sendikal örgütlenme alanında bir bunalım yaşandığını söylüyorsunuz, bunun sendika içi ve sendika dışı nedenleri neler sizce?

Dış neden dediğimizde ekonomik, sosyal, siyasal alandaki değişimleri kastediyoruz. Kapitalizmin yeniden yapılanması sürecinde, sermaye zaman ve mekan üzerindeki gücünü artırıyor, katı olarak gördüğü güç ve üretim ilişkilerini esnekleştiriyor. Bu doğrudan sendikalara bir sorun olarak yansıyor. Bu so-

run alanları nelerdir? Her şeyden önce işgücü piyasasındaki değişimlerdir. Türkiye gibi ülkelerde ucuz işgücüne dayalı ihracata yönelik sanayileşme politikalarının, istihdam piyasasının üzerinde yarattığı olumsuz etkiler bu sorunların başında yer alıyor. Fakat bireyciliğin bir ideoloji haline dönüşmüş olması insanların birlikte bir şeyler yapma, dayanışma ruhlarını yitirmesi de önemli bir etken. Bunun dışında kapi-

talizmin yeniden yapılanma sürecinde hukuksal anlamda meydana gelen değişimler gibi pek çok dışsal faktörden bahsedilebilir. Sendikalar bu tip değişime, bu tür dönüşüme, uygun politikalarla cevap veremediler. Yani dışarıda bir değişim, bir dönüşüm söz konusuysa, sendikalar politikalarını değiştirmek ve dönüştürmek yerine eski geleneksel politikalarını ve yapılarını sürdürmek eğiliminde oldular...

Sendikal örgütlenme bunalımının Türkiye örneğinde farklılıkları nelerdir?

Farklılıklar biraz da işçi hareketinin ortaya çıkış süreciyle de ilgili. Avrupa'yla karşılaştırıldığında bizde politize olmuş, süreçlere müdahil olan bir işçi hareketinden 1960'lı yıllara kadar bahsetmek mümkün değil. Bu durum Türkiye'deki sendikacılık üzerinde önemli etkiler yaratmış. Öncelikle sendikacılık geleneğinde bir problem yaratmış. Çünkü işçilerle ilgili yasalar çalışma hayatına ve örgütlenmeye ilişkin kurallar tepeden inme bir biçimde oluşturulmuş. Bu durum, bugüne kadar taşınan bir gelenek haline gelmiş. Hakları kendiniz mücadele verip alamamışsanız bunun sizin elinizden alınması çok kolay olabilir.

Son yıllara kadar işçilerin önemli bir oranı tarım kesiminde istihdam ediliyordu. Günümüzde kayıt dışı, sigortasız çalışma genel çalışma biçimi haline geliyor. Ayrıca Türkiye'de hâlâ işletmelerin yüzde 80'den fazlası bir ile dokuz işçi çalıştıran küçük işyerleridir. Küçük işyerlerinde sendikacılığın gelişmesi çok zordur. Çünkü bu işyerlerinde daha çok yüz yüze, bireysel ilişkiler hakimdir. Bu anlattıklarımın bağlı olarak sendikal örgütlenme açısından kamu sektörü belirleyici olmuş. Sendikalar, işletmelerin daha geniş ölçekli ve devletin işveren olması dolayısıyla kamu sektöründe özel sektöre göre

daha az sorunla karşılaşmışlardır. Bu durum kamu sendikacılığının güçlenmesine yol açmıştır.

1990 sonrasında özelleştirmelerle birlikte kamu sektörü iyice daraltıldı, özel sektör genişledi. Dolayısıyla, örgütlenmeye ihtiyaç duyan işçilerin sayısı artmasına rağmen, elverişli örgütlenme tabanı giderek daraldı. Bu dar taban için sendikalar kendi aralarında kıyasıya mücadele ediyor, sendikalar arası rekabet kızıyor.

Bu durumda sendikalar örgütlenme anlayışında ne tür değişiklikler yapmalıdır?

Sendikaların öncelikle fiili mücadeleye dayanan bir örgütlenme anlayışını ve buna uygun bir yapılanmayı geliştirmeleri gerekiyor. Sendikalar daha çok merkezîyetçilik esasına göre örgütlenmişlerdir. Bu yapı içinde en üst noktadan alınan kararlar alta doğru gider. Oysa olması gereken şey deneyimlerin ve kararların alttan üste doğru gitmesidir. Yerel örgütler karar alma süreçlerine daha fazla dahil edilmeli ve onlara güç kazandırılmalıdır.

Fakat bu, şubelerin ve işyeri temsilcilerinin etki düzeylerinin en üst noktaya çıkarılması anlamına gelmiyor. Koordinasyon mutlaka merkez tarafından yapılmalıdır. Koordinasyonun yukarıdan yapılıyor olması ama alttan yukarı doğru da bir deneyim aktarımı olması gerekiyor.

"Kadını, en iyi kadın örgütler, genci, en iyi genç örgütler" deniyor. Yani kişi benzerlerini örgütlemeye daha başarılı olabilir. Bu nedenle bir işyeri örgütlenecekse ve bu işyeri kadın işçilerin ağırlıklı olduğu bir işyeri ise, o zaman kadın örgütçülerin çalıştırılması gerekiyor.

Avrupa'da yapılan çalışmalar gönüllü örgütleyicilerin belli bir işyerini örgütlemeye açısından daha etkili olduğunu

gösteriyor. İşyerini daha iyi tanıyorlar, sorunları daha fazla sahipleniyorlar.

Pratikte de önemli sorunlar çıkıyor.

Evet. Sendika işyerinde bir fark yaratır... Diyelim ki bir işyerinde örgütlendiniz ama yetki alamadınız... Orada kalmaya devam etmek lazım. Sendikanın işyerinde olması örgütlenmenin önünü açan bir faktördür. Yetki alamasa bile vazgeçilmemelidir.

Yasal bazı engeller de var değil mi?

Bizde örgütlenmeyi zorlaştıran çevresel faktörler içinde yasal çerçeve de yer alıyor. Sendikalar yasal çerçeve içinde ciddi anlamda sıkıştırılmışlardır. Öncelikle, yetki alma sürecinde çok büyük sorunlarla karşılaşılıyor. Bir işyerinde çalışan işçilerin yüzde yüzü sendikayı istemiş ve örgütlenmiş olsa dahi, işveren veya başka bir işçi sendikası "yetki yasal değildir" diye itirazda bulunabilir. Bu örgütlenme sürecini uzatıyor... Bu arada işveren sendika karşıtı stratejilerini devreye sokma imkanını buluyor. İşçileri teker teker çağırıyor, önce onlarla konuşuyor, militan işçileri işten çıkarıyor... Yetki süreci uzadıkça sendika buradaki gücünü kaybetmeye başlıyor...

Bu süreç nasıl sendika ve işçi lehine döndürülebilir?

Bana göre sendikalar, işverenlerin ve diğer rakip sendikaların, gereksiz yetki itirazlarının engellemeye yönelik yasal hükümlerin kabul edilmesi için baskı oluşturmalarıdır. Sendikal özgürlük teminat altına alınmak isteniyorsa, bile bile yetki itirazında bulunan kişiler ya da örgütler, haksız oldukları ispat edildiğinde sendikanın örgütlenme için katlanmak zorunda olduğu maliyetleri de karşılamalıdır ve haksızlığa uğrayan sendika yetkili

sayılmalıdır. Ayrıca sendika işten çıkarılmalara karşı yasal önlemlerin dışında daha etkili yollar geliştirmelidir.

Sendikaların rekabeti bir yana bırakmaları gerekiyor sanıyorum?

Evet, kesinlikle öyle... Artık sendikaların teker teker örgütlenmeleri fazla mümkün görünmüyor. Hem aynı konfederasyon çatısı altındaki sendikaların hem de ayrı konfederasyonlardaki sendikaların işbirliğine giderek hatta mali kaynaklarını, uzmanlarını ortaklaştırarak örgütlenme kampanyaları yapmaları gerekiyor.

İşçiler sendikalar hakkında ne düşünüyor?

İşçiler, bugün örgütlenmenin ve sendikal üyeliğin gerekli olduğunu düşünmektedirler. Ancak, sendikaların kendi haklarını koruyabilecek, işyerinde kendi lehlerine bir fark yaratacak ve en önemli sorunları olan iş güvencesini sağlayabilecek güçte olmadıklarına inanıyorlar. Bu inançsızlık ve güvensizliğin sendikasız işçiler arasında daha fazla olduğunu söylemekte yarar var. Bunun yanı sıra sendikasız işçilerin, özellikle de sendikasız kadın işçilerin sendikanın neler getireceği, kendisine ne tür katkılar sağlayacağı konusunda son derece bilgisiz oldukları gözlemleniyor. Hangi haklara sahip olduklarını bilmiyorlar.

Kitapta, 'sendikalı işçiler çevresini örgüte katmıyorlar' diyorsunuz, neden?

Temel neden bilgisizlik ve korku... Ama kadınlar için başka nedenler de var... Onlara örgütlenme faaliyetlerine katılmayı isteyip istemediklerini, sorduk... Büyük bir çoğunluğu zamansızlıktan katılamayacağını söylediler. Ama fikirlerine önem verilmeyeceğini düşündükleri için de bu tip faaliyetlere katılmak istemediklerini ifade ettiler. Kadınlar temsilci olarak da seçilemiyorlar. Kadın üye sayısının çok az olduğu işkollarında örgütlü olan sendikalarda yönetimde kadın işçilerin bulunmaması anlaşılabilir bir şeydir. Ama kadın işçilerin çok yoğun olduğu işkollarında dahi kadın yöneticiye rastlanılmaması çok düşündürücü.

Sendikal örgütlenme konusunda kadın işçiler en çok neden şikayet ediyorlar?

Direkt bir sorumuz yoktu bu konuda, birkaç soru sorduk. Kendi sendikanızın politikalarının başarılı olduğunu düşünüyor musunuz, diye sorduk... İşçilerin yüzde 60 bu konuda sendikaları başarısız buluyor. Başarılı bulanlar yüzde 30, fikri olmayanlar yüzde 9. Kadınlar arasında "evet" diyenlerin oranı yüzde 36, "hayır" başarılı değildir diyenlerin oranı yüzde 42, "fikrim yok" diyenlerin oranı yüzde 21... Fikrim yok diyen erkeklerin oranı da yüzde 6.2...

Bu, kadınların sendika üyesi olsalar bile sendikalarla ilgili çok da fazla bir şey bilmedikleri anlamına gelir. Ayrıca sendikaların başarısız olduğunu düşünen kadınlar, bu başarısızlığın nedenini sendikacıların yetersizliğine bağlıyor. Diğer bir neden olarak da sendika içi demokrasinin eksik olmasını gösteriyorlar. Kadınların erkeklere göre sendika içi demokrasi eksikliğine daha çok önem atfetmeleri, onların sendikadaki demokratik kanallardan erkeklere göre daha az yararlanmalarından kaynaklanıyor. Demokratik kanallara dahil olmayan kadın, başarısızlığı yöneticilere yüklüyor.

Buradan sendikaların kadınları eğitmeleri gerektiği sonucu çıkıyor, bu eğitim nasıl olmalı?

Bu konuda girişimler var, ama uzun vadeli ciddi politikaları yok... Sendikalarda kadın komisyonları ya da kadın yapıları yeni yeni kurulmaya başlanıyor... Bunların mali açıdan bir güçleri yok, yetkileri ve yeterli uzman desteği yok. Kadın yapılarının, mali

kaynak ayrılan, özel uzmanları olan aynı zamanda gönüllü olarak çalışan işçilerle de desteklenen yapılar olması gerekiyor...

Ben eğitim meselesini çok önemsiyorum... Sendikalar, örgütlenme, yasal hak ve özgürlükler, grev, işçi hareketi tarihi ve sendika üyeliğinin çalışma yaşamında yaratacağı farklılıklarla ilgili, eğitim vermelidirler. Kadınların bir araya gelip kendi ortak deneyimlerini konuşabilecekleri bir platformun oluşturulması, formel eğitimden daha da eğitici olabilir. Böyle yapı ve platformlar kadınların kendilerini sendikanın bir üyesi gibi hissetmelerini, yalnız olmadıklarını düşünmelerini sağlar. Sendika binaları bile kadınların gelmesini engelleyecek biçimde örgütlenmiş... Sendikanın kendi mekanlarında da yeni düzenlemeler yapmaları gerekiyor. Kadın toplantıya gelecek, çocuğu bırakacak bir yer yok... Bir çocuk odası olmalı mesela...

Sendika üyesi kadınlar işyerinde sendikal desteği erkeklerden daha fazla önemsiyorlar diyorsunuz, niye böyle, işyerleri kadınlar için ne tür riskler barındırıyor?

Toplumdaki cinsiyet ayrımı eşitsizlik tabii ki işyerlerine de yansıyor. İşyerlerinde de maalesef sendikalarda da erkek egemen kültür hakim. İşyeri kuralları da bu kültüre göre şekilleniyor. Ayrımcılık kadın işçinin işe girmesinden işten ayrılana kadar geçen bütün süreç içerisinde her aşamada kendini gösteriyor. Kadın işçi

işe girerken en düşük statülü işlere giriyor. Karma işyerlerinde kadınlar cinsel tacizle çok fazla karşılaşılıyorlar. Daha zor işe alınıyorlar daha kolay işten atılıyorlar. İşveren yasaların kadın işçi çalıştırmakla ilgili kendine yüklediği görevleri yerine getirmemek için kadın işçi çalıştırmaktan kaçınıyor. Bunların tümü ayrımcılık...

Kadınların sendikal mücadeleye katılımı niçin zorunlu ve yeni değiştirir?

Yoksulluk artıyor, aile ayakta kalabilmek için kadın işgücünü de piyasaya dahil ediyor. Kadın işçi sayısı artıkça, bunların temsil sorunu da gündeme geliyor... Sendikalar genişleyen kadın işgücünü göz ardı edemezler. Son dönemlerde özellikle enformel sektörün gelişmesi, sendikaları, burada görünmez olan kadın emeğini görünür kılma görevini de yüklüyor. Tam zamanlı, düzenli fabrika işçiliği, yerini parçalanmış, güvencesiz görünmeyen bir işe ve işçi kitlesine bırakıyor. Bu durumda sendikaların bu tür işlerde ağırlıklı olarak çalışan kadınları, ister farklı örgütlenmeler içinde ister sendikalar içinde örgütleme zorunluluğu doğuyor. Ama bunun için bugünkü sendikal kültürün değişmesi gerekiyor. "Sendika işi erkek işidir" anlayışı yıkılmalıdır. Bu tip bir cinsiyetçi yaklaşım terk edilerek, kadınların ve diğer zayıf işçi gruplarının temsiline olanak sağlayacak yapılar oluşturulmalıdır. ♀

Betül Urhan kimdir?

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nden 1993 yılında mezun oldu. 1996 yılında "Azgelişmişlik Çocuk İstihdamı İlişkisi ve Türkiye'de Çocuk İşgücüne İlişkin Sorunlar" konulu tez ile Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. 1998 yılında İ.Ü. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı'nda doktora çalışmalarına başladı. 2004'te "Sendikal Örgütlenme Bunalımı ve Türkiye'deki Durum" konulu tezi hazırlayarak doktora eğitimini tamamladı. Şu anda Kocaeli Üniversitesi İİBF Çalışma Ekonomisi Bölümü'nde "Çalışma İlişkileri Tarihi" ve Hereke Meslek Yüksek Okulu'nda "İş Hukuku" dersleri veriyor.

**Türk Diyabet Cemiyeti İstanbul Diyabet Hastanesi Diyetisyeni
Ceren Yolaçan:**

Ev Kadınları Beş Kişilik Yemek Yapınca...

Son yıllarda yapılan araştırmalarda ev kadınlarının şişmanlık riskinin erkeklere göre daha fazla olduğu ortaya konuyor. Kadın şişmanlığı, ilerleyen yaşla birlikte kalp damar hastalıklarına, diyabete ve birçok hastalığa neden oluyor. Diyetisyen Ceren Yolaçan'a, özellikle ev kadınlarının beslenme alışkanlıkları konusunda neler yapabileceklerini sorduk. Televizyonlarda, gazetelerde her gün bir yenisi çıkan sağlıksız diyetlerden evde yapılan yemeğin niteliklerine kadar birçok sorumuzu yanıtladı.

Medyada birçok diyetten söz ediliyor. Sizce bu diyetler sağlıklı mı? Sağlıklı beslenme tanımı yapar mısınız?

Atkins diyeti, İsveç diyeti, lahana çorbası diyeti gibi pek çok diyet medyada doluyor fakat bu diyetler tek

gıdaya dayalı olduklarından sağlıklı değildirler. Ömür boyu lahana çorbası içerek yaşanamayacağına göre ulaşılan ağırlığı korumak da çok mümkün olmayacaktır. Vücudumuzun düzenli çalışabilmek için çeşitliliğe

ihtiyacı vardır. Karbonhidrat, protein, yağ, vitamin ve mineraller gibi besin öğelerini birlikte alırsak sağlığımızı koruyabiliriz. Sağlıklı beslenme bahsettiğimiz tüm besin öğelerinin yeterli ve dengeli miktarda alınması

olarak tanımlanır. Ayrıca sağlıklı beslenme tedavisi ya da eski adıyla diyet, kişiye özeldir. Bunun ancak yeterli tetkikler ve uzmanların bu tetkikleri değerlendirmesi sonrası yine uzmanlarca oluşturması gerekmektedir. Basına yansıyan ya da televizyonlardan evlerimize ulaşan bu sağlıksız bilgilere karşı uyanık olmalıyız.

Ev kadınları beslenmelerinde hangi konulara dikkat etmiyorlar sizce?

Tüm aileye yemek pişiriyorlar. Dolayısıyla sadece kendi yediğinden değil, ailenin yediğinden de sorumlu. Pişirilen yemeklerin sağlıklı olması, az yağlı, az tuzlu olması, posasının mümkün olduğu kadar fazla tüketilmesine özen gösterilmelidir. Yemekleri servis yaparken çok da bonkör olmamak, miktar kontrolü yapmak gerekli. Yemek yemesi için aile bireylerine çok ısrar etmemek, zorlamamak gerekli.

Yemek pişirirken veya masa hazırlarken yapılan küçük atıştırmalar da gözden kaçıp kadınlara kilo aldırın faktörlerinden.

Evin içerisindeki aktiviteler sağlıklı beslenme için gerekli aktiviteyi karşılamıyor mu?

Karşılamaz. Egzersizden fayda görebilmek için uzun süre devam etmeliyiz. Ancak 25-30 dakika egzersizden sonra vücudumuzdaki depo

Sebze ve meyveden, kepekli gıdalardan zengin bir menü oluşturulmalı. Pirinç pilavı yerine daha posalı bulgur pilavını tercih etmek, kepekli makarna yemek, çayları şekersiz içmek, meyve suları yerine meyveyi tercih etmek gibi... Tabi ki yenilen yiyeceklerin miktarlarına daikkat etmek zorundayız, unutmayın ki yediğiniz yiyecek ne olursa olsun, fazlası size kilo aldıracaktır.

yağları harcanmaya başlar. Dolayısıyla kendimize egzersiz için mutlaka zaman ayırmalıyız.

Hangi tür egzersiz yapılmalı?

Yapılabilir en kolay egzersiz yürüyüştür. Her gün 1 saatlik yürüyüş diyetle birlikte kilo vermeyi çok kolaylaştıracaktır. Eviniz müsaitse ip atlamak da iyi bir egzersizdir.

Hangi tür yiyeceklerden uzak durmalı, hangilerine yönelmelidir?

Kalorisi fazla fakat son derece sağlıksız olan çok şekerli, çok yağlı yiyeceklerden uzak durmalı, daha düşük kalorili ve daha sağlıklı, posalı yiyecekleri tercih etmelidir.

Sağlıklı bir boy/kilo oranı derken neyi kast ediyoruz?

En çok kullandığımız ölçü beden kitle indeksidir. Ağırlığı boyun karesine böleriz. Eğer çıkan sonuç 18,5'tan küçükse birey fazlasıyla zayıftır. 18,5-25 arasındaysa ideal ağırlıktadır. 25-30 arasındaysa hafif kiloludur. 30'un üzerinde ise şişmandır.

Ev içinde yaşayan, günün büyük bölümünü evde geçiren bir kadın için yemeklerden uzak durmak zor oluyor, bu zorlukla nasıl başa çıkabilirler?

Mutlaka zor oluyor. Yıllarca kazandığımız alışkanlıklarımız var. Yemek yapmak, yedirmek de bizim alışkanlıklarımız arasında. Yemek pişirmek kadının önemli gö-

revlerinden biri gibi görülüyor ve diğer taraftan önemli marifetlerinden de birisi aslında. Sağlıklı yemekler pişirmeye gayret etmek lazım ve pişirirken yemek yerine herkesle birlikte sofrada yemek lazım. Evde oyalanacak başka işler bulunmalı. Acıkıldığında o işlerle oyalanmalı, örgü örmek veya dışarı çıkıp yürüyüş yapmak gibi faaliyetlere yönelmeli.

Son yapılan araştırmalarda ülkemizdeki kadınlarda obe-

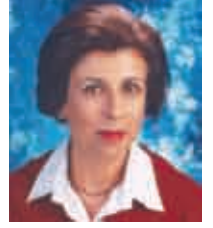
zite rastlanma sıklığının erkeklere göre daha fazla olduğu belirtiliyor. Bunun nedeni size göre nedir?

Hareketsizlik önemli faktörlerden biri. Erkekler işe giderken veya iş yerlerinde ister istemez belli bir tempo içerisinde, fakat ev kadınları gün boyu evde olduklarından, daha geç uyanık olduklarından, ev içinde yapılabilecek hareketler kısıtlı olduğundan, fiziksel aktivite azlığından kilo almaya daha müsaitler... ✂

Küçük emekçilerin hakları

Çocuk işgücü ülkemizde yaygın ama ihmal edilen bir kesimi oluşturuyor... Yoksul ailelerin bazen temel gelir kaynağı olan çocuklar, işveren açısından ucuz işgücü... Ama bu çocukların da hakları var...

AV. SERAP ÖZDEMİR

Petrol-İş Sendikası
Hukuk Müşaviri

Hızlı nüfus artışı, işsizlik ve gelir dağılımındaki dengesizlik, çocuk emeğinin kullanımını giderek yaygınlaştırıyor. Aile gelirindeki hızlı düşüşler karşısında, tüm aile üyelerinin çalışmak zorunda kalmaları küçük yaşlardaki çocukların da çalışma yaşamına atılmalarına neden oluyor.

Diğer yandan çocukların ucuz işgücünü oluşturması, bazı işler için uygun olmaları, çocukların haklarını arayamaması işverenlerin de çocuk işgücünü tercih etmelerine yol açıyor.

Çocuğun çalışması aile için “gelir”, çocuğu çalıştıran için “ucuz emek”, çalışan çocuk için ise, “para kazanma, büyüme, yetişkin olma” anlamına geliyor.

Çalışma mevzuatına göre, -15- yaşını tamamlamış, ancak -18- yaşını bitirmemiş işçilere genç işçi, -14- yaşını bitirmiş, -15- yaşını doldurmamış ve ilköğretimini tamamlamış işçilere de çocuk işçi deniliyor.

Bu sayımızda çocuk işçilerin çalışabilecekleri işlere ve yasal haklarına değineceğiz.

İş Yasasına göre -15- yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaktır. Ancak, -14- yaşını doldurmuş ve ilköğretimini tamamlamış olan çocuklar, bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişmelerine ve eğitimine devam edenlerin okullarına devamına engel ol-

mayacak hafif işlerde çalıştırılabilirler. Bu özel durum hariç, çocukların çalıştırılmaları için -15- yaşını doldurmaları yasal zorunluluktur.

Çocuk işçilerin çalışabilecekleri işler:

Çocuk işçiler, yalnızca hafif işlerde çalıştırılabilir. Bu hafif işlerden bazılarını şöylece sıralayabiliriz;

- Esnaf ve sanatkarların yanında satış işleri,
- Düşme ve yaralanma tehlikesi olabilecek şekilde çalışmayı gerektirecek olanlar hariç meyve, sebze, çiçek toplama işleri,
- Kümes hayvanları besiciliğinde yardımcı işler ve ipek böcekçiliği işleri,
- Büro hizmetlerinde yardımcı işler,
- Spor tesislerinde yardımcı

işler,

- Fırın, pastane, manav, büfe ve içkisiz lokantalarda komi ve satış elamanı olarak yapılan işler.

Çocuk işçilerin çalıştırılacakları hafif işlerin listesi, Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik Ek -1’de belirtiliyor.

Çocuk işçilerin çalıştırılmayacağı işler ise, aynı yönetmelikte (Ek-3’de) açıklanıyor. Bunlardan bazıları;

- Hazırlama, tamamlama ve temizleme işleri yönetmeliği kapsamındaki işler,
- Alkol, sigara ve bağımlılığa yol açan maddelerin üretimi ve toptan satış işleri,
- Para taşıma ve tahsilat işleri,
- Radyoaktif maddelere ve zararlı ışınlara maruz kalın-

ması ihtimali olan işler,

- Mühürhrik makinalar kullanılarak yapılan işleri sayabiliriz.

Çocukların yasal hakları

Yer altında çalıştırılmazlar
Temel eğitimi tamamlamış ve okula gitmeyen çocukların çalışma saatleri günde 7 ve haftada 35 saatten fazla olamaz. Okula devam eden çocukların eğitim dönemindeki çalışma süreleri, eğitim saatleri dışında olmak üzere en fazla günde 2 saat ve haftada 10 saat olabilir. Okulun kapalı olduğu dönemlerde ise çalışma süreleri günde 7 ve haftada 35 saatten fazla olamayacaktır.

Çocuk işçilerin hafta tatili izinlerinin kesintisiz kırk saatten az olmaması gerekmektedir. Yine, hafta tatili ücretinin bir iş karşılığı olmaksızın ödenmesi zorunludur.

Çocuk işçilerin, ulusal bayram ve genel tatil günlerinde çalıştırılmaları yasaktır. Bugünlere ilişkin ücretlerinin de bir iş karşılığı olmaksızın ödenmesi gerekmektedir.

Çocuk işçilere verilecek yıllık izin süresi, 20 günden az olamayacaktır.

Yer altında ve su altında -18- yaşını doldurmamış erkek çocuklarının çalıştırılması yasaktır. Yine, sanayiye ait işlerde -18- yaşını doldurmamış çocuk işçilerin gece çalıştırılması yasaktır. ♀

Sağlık Özelleştirilirken Kaybettiklerimiz

Sendikamız, KİT lerin özelleştirilmesine karşı gösterdiği kararlı mücadelesini sağlığın özelleştirilmesinde de göstermelidir ve gösterecektir. Bu mücadelede tüm demokratik kitle örgütlerinin yanı sıra kadın işçilerimizin, kadın örgütlerinin desteğini sağlamak başarıya ulaşmanın ön şartlarından biridir.

Sevgili Okuyucularım

Bu sayı için sizlerden herhangi bir soru veya istek almadım. Kadın doğum ve hastalıklarında sorunlar sona ermeyeceğine göre, sorunlarınızı dile getirmek ve soru sormak için çekingen davranıyorsunuz demektir.

Ben de bu fırsattan yararlanarak, son yıllarda önemli değişiklikler geçiren ve hepimizin sağlık ve güvenliğini yakından ilgilendiren, sosyal güvenlik sistemimizde yapılan ve yapılmak istenen değişikliklere değinmek istiyorum.

Sosyal güvenliğin üç önemli konusu vardır.

Bunlar; işsizlik, sağlık ve emekliliktir.

Uzun yıllardan sonra eksik ve yetersizlikleriyle beraber işsizlik sigortası kuruldu. Bu sigorta sayesinde kendi

isteği dışında işini kaybeden işçilere belirli bir dönem aylık bağlanmaya başlandı. Bu sigortada kesilen primler ile sigortadan yararlananlar arasında bir dengesizlik olduğu görüldü.

31 Ağustos 2005 tarihi itibarıyla, fonun toplam varlığı, 16 milyar 354 milyon YTL dir. Yasanın yürürlüğe girmesinden itibaren yaklaşık 2,5 yılda kuruma 525.188 kişi işsizlik ödeneği almak için başvurmuş, bunlardan 474.733 sigortalı işsiz, işsizlik ödeneği almaya hak kazanmış, bu kişilere Temmuz 2005 ayı dahil yaklaşık 550. milyon YTL ödeme yapılmıştır. Bu miktar kurumun toplam kaynağı olan 16,4 milyar YTL nin yaklaşık yüzde 9' dur. Yüzde 90 oranında biriken fonların işsizlere geri dönüşü bir şekilde sağlanmalıdır.

Emeklilik hayal oldu

Sosyal güvenliğin diğer bir konusu yaşlılık aylığıdır. Bu konuda da 2000 yılında yapılan değişikliklerle emeklilik aylığına hak kazanma şartları ağırlaştırıldı. Yapılan düzenleme aşağıda verilmektedir.

a) Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olmaları ve en az 9000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmaları şartıyla yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

b) Yaşlılık aylığından faydalanmak için (a) bendinde belirtilen yaş şartı,

1) 1/1/2036–31/12/2037 tarihleri

arasında kadın ise 59, erkek ise 61,

2) 1/1/2038–31/12/2039 tarihleri

arasında kadın ise 60, erkek ise 62,

3) 1/1/2040–31/12/2041 tarihleri

arasında kadın ise 61, erkek ise 63,

- 4) 1/1/2042–31/12/2043 tarihleri arasında kadın ise 62, erkek ise 64,
 - 5) 1/1/2044–31/12/2045 tarihleri arasında kadın ise 63, erkek ise 65,
 - 6) 1/1/2046–31/12/2047 tarihleri arasında kadın ise 64, erkek ise 65,
 - 7) 1/1/2048–31/12/2056 tarihleri arasında kadın ve erkek 65,
 - 8) 1/1/2057–31/12/2065 tarihleri arasında kadın ve erkek 66,
 - 9) 1/1/2066–31/12/2074 tarihleri arasında kadın ve erkek 67,
 - 10) 1/1/2075 tarihinden itibaren ise kadın ve erkek 68,
- yaşını doldurmuş olmak şeklinde uygulanır.

Görüldüğü gibi kanunun yürürlüğü girdiği tarihten itibaren 9000 işgünü prim ödeme şartı ile beraber yaş hadleri de getirildi.

Üstelik bu düzenlemelerde kısa vadeli işler, mevsimlik tarım işçileri ve turizm hizmet işçileri dikkate alınmadı. Kısa vadeli çalışanlarımızın bu şartları yerine getirebilmesi için yaklaşık 90 yıl çalışmaları gerekecektir.

Emekliliği hak ediş koşullarının ağırlaştırılması ile beraber emekli aylıklarının yetersizliği de söz konusudur. Bu yetersizliği siyasi iktidarlar daha işin başından kabul etmekte, sigortalıları özel emeklilik sistemlerine yönlendirmektedirler. Brüt maaşlarının yarısını vergi ve zorunlu sigortacılığa prim olarak veren çalışanlardan, emeklilik dönemlerini yeterli bir gelirle güvence altına almak için aylıklarının kalan yarısından da özel sigorta şirketlerine kaynak aktarmak zorunda bırakılacaklardır.

Emekli aylığı miktarının saptanması için getirilecek kriterler dikkate alındığında ise eski sisteme oranla yüzde 33'lere varan hak kayıpları olacağı görülüyor.

Sigorta fonları özel hastanelere

Sosyal güvenliğin bir diğer konusu da sağlık sigortasıdır.

Bu konuda da son gelişmeler şöyledir.

Sosyal devletin en önemli görevlerinden biri olan sağlık hizmetlerinin kamu eli ile üretilmesi ve sunulması ilkesinden de vazgeçilmekte Sağlık Bakanlığı hastaneleri ile SSK hastaneleri elden çıkarılarak, sağlık hizmeti üreten bir konumdan sağlık hizmeti satın alan bir konuma geçişin hazırlıkları yapılmaktadır. Bu dönüşüm için gerekli yasaların bir kısmı çıkarıldı bir kısmı çıkarılmak için sırada beklemektedir.

Bu yasalara göre önce SSK hastane ve sağlık kuruluşlarına el konulacak sonra bu sağlık kuruluşlarının tümü satılarak, kiraya verilerek, belediyeler ve il özel idarelerine devredilerek elden çıkarılacak, sağlık sigortasının işleyişi sağlık hizmeti satın alınarak sürdürülecektir. Hasta sigortalılar özel hastanelerin hazır müşterisi olacak, bu yolla sağlık sigortasının fonları özel hastane sahiplerine aktarılacaktır. Böyle bir uygulamada sağlık hizmetlerinin fiyatlandırılması olabildiğince abartılabilecek, sağlık hizmetlerinin maliyeti oldukça yükselecektir. Sigorta fonlarının özel kuruluşlara aktarılmasının yanında hastalardan ek olarak cepten ödemeler getirilecektir. Bu cepten ödemelerin miktarları zamanla artırılarak sağlık sigortasının gerekliliği ortadan kaldırılacaktır.

Bu gidişin SSK hastanelerine el koyma aşaması tamamlandı.

Maliye Bakanlığına hastaneleri satma yetkisi verildi.

Bu dönüşümlerin yasal dayanaklarının bir kısmı çıkarıldı. Eksik kalanlar yeni yasa tasarıları ile içinde bulunduğumuz dönemde gündemde olacaktır.

Sendikamız, KİT lerin özelleştirilmesine karşı gösterdiği kararlı mücadelesini sağlığın özelleştirilmesinde de göstermelidir ve gösterecektir. Bu mücadelede tüm demokratik kitle örgütlerinin desteği ile beraber kadın işçilerimizin, kadın örgütlerinin desteğini sağlamak başarıya ulaşmanın ön şartlarından biridir.

Sağlıklı ve mutlu günler dileği ile hoşça kalın sevgili okuyucularım. ♀

Dr. Selma Dönmez

Kışın Çocuk Hastalıklarına Dikkat!

Grip, soğuk algınlığı, sinüzit. Soğuk havalarla birlikte çocuk hastalıkları artıyor... Babalar, anneler çocuğunuz hastalandığında hemen antibiyotiğe sarılmayın... Her hastalığın kendine göre bir tedavi yöntemi var.

Havaların soğumaya başlamasıyla birlikte küçüğün hastalıkları da sıraya dizildi... Her gün bir başka sorun çıkıyor... O anaokulu yok mu, mikropları oradan kapıyor, bir çocuk hasta oldu mu arkadan diğerleri geliyor... Evet, kış mevsimi küçük çocukların enfeksiyonlara ve mikrobik hastalıklara sık olarak yakalandıkları bir dönemdir. Birbirinden farklı birçok hastalığın çocukları tehdit ettiği bu dönemde, baba ve annelerin iki kez daha dikkatli olmaları gerekiyor. İşte özellikle anaokulu dönemindeki küçük çocuklarda sıkça görülen hastalıklar ve tedavileri

Grip

Gripte birden başlayan ve çoğunlukla üşüme-titretilme ile birlikte ateş, baş ağrısı, halsizlik, yaygın kas ağrıları ve balgamsız bir öksürük görülür. Daha sonra boğaz ağrısı, burunda tıkanıklık ve akıntı ortaya çıkar. Grip salgını ile en iyi mücadele yöntemi grip aşısı olmaktır. Uzmanlar gribin tedavisinde antibiyotik kullanılmaması gerektiğini söylüyorlar. Bol sıvı, dinlenme ve burun tıkanıklığı akıntısını hafifletecek; serum fizyolojik veya okyanus suyu spreyleri kullanılması tavsiye ediliyor. Ateş ve ağrı eşlik ediyorsa ilaçlar hekim kontrolünde alınmalıdır.

Soğuk algınlığı-nezle

Soğuk algınlığı, gripten farklı olarak daha hafif seyirli bir tablo çizer. Soğuk algınlığında çoğu zaman koyu kıvamlı bir burun akıntısı görülür. Tedavide grip ile aynı yaklaşım uygulanır.

Boğaz enfeksiyonları

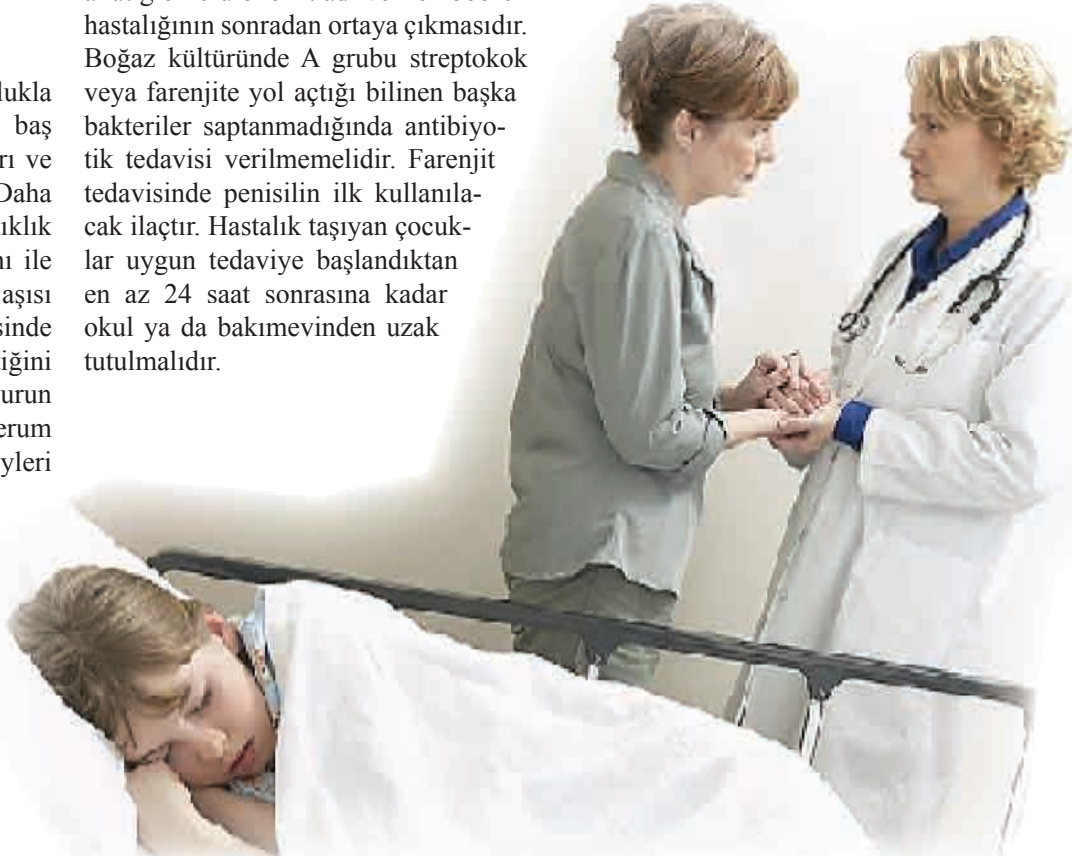
A grubu streptokok enfeksiyonları olarak adlandırılan bu hastalıklar çocukluk yaş grubunda özellikle önem taşır. Bu bakterinin yol açtığı rahatsızlıkların başında akut farenjit (boğaz enfeksiyonu) ve bademcik iltihabı gelir. Bazı hastalarda, özellikle de tedavi edilmeyenlerde kulak iltihabı, sinüzit, bademcik apsesi ve boyundaki lenf bezlerinin iltihabı gibi komplikasyonlar gelişmesi mümkün. Üst solunum yolu hastalığının en büyük tehlikesi, tedavi edilmediğinde akut eklem-kalp romatizması ve akut glomerulonefrit adı verilen böbrek hastalığının sonradan ortaya çıkmasıdır. Boğaz kültüründe A grubu streptokok veya farenjite yol açtığı bilinen başka bakteriler saptanmadığında antibiyotik tedavisi verilmemelidir. Farenjit tedavisinde penisilin ilk kullanılacak ilaçtır. Hastalık taşıyan çocuklar uygun tedaviye başlandıktan en az 24 saat sonrasına kadar okul ya da bakımevinden uzak tutulmalıdır.

Kulak iltihabı

Büyük çocuklarda ateş, kulak ağrısı, soğuk algınlığı bulguları görülürken, küçük çocuklarda ateş, huzursuzluk, iştahsızlık, kulak ile oynama gibi bulgular verir. Kesin tanı için doktora gidilmelidir

Sinüzit

10-14 gün süreyle düzelme görülmeyen burun akıntısı ve gündüz öksürükleri, ateş, baş ağrısı gibi belirtilerle ortaya çıkar. Tedavide uzun süreli antibiyotik kullanılır. ♀

Küçük lezzet farklarıyla harikalar yaratın

Mısırın yağını, ununu, nişastasını, çerezini, haşlamasını biliriz. Bazı yörelerimizde mısır ekmeği çok yaygın kullanılır. Peki ya yemeklerimizde ne kadar kullanırız mısırı? Mısır, lezzet farkları yaratmak isteyenler için bulunmaz fırsat. Makarnalarda, sebze yemeklerinde, salatalarda, çorbalarda, hatta dolmalarda bile kullanılıyor. İşte size birkaç tarif...

Mısır Çorbası

Malzemeler: Yarım su bardağı mısır unu / 1 adet soğan / 1 adet havuç / 5 yemek kaşığı zeytinyağı / 1 çay bardağı haşlanmış mısır / 2 su bardağı süt / 4 su bardağı su / dereotu / tuz, karabiber

Yapılışı: Küçük küpler halinde doğradığınız havuç ve soğanları zeytinyağında iyice öldürünceye kadar kavurun. Üzerine mısır ununu ekleyin. Mısır ununu yağa iyice yedirin. Üzerine ince ince doğradığınız dereotunu ekleyin. Ardından mısırları ekleyin ve biraz karıştırdıktan sonra sütü ve suyu ekleyin. Dilediğiniz kadar tuz ve karabiber ekledikten sonra 10 dakika pişirmeniz yeterlidir. Çorbanızı afiyetle yiyebilirsiniz...

Malzemeler:

2 su bardağı mısır unu
2 su bardağı süt
2 adet yumurta
1 su bardağı un
1 su bardağı zeytinyağı
1 küçük kalıp beyaz peynir
1 paket kabartma tozu
1 çay kaşığı şeker
1 tutam tuz

Mısır Ekmeği

Unların tümünü bir tepsiye boşaltın. Un yığınının ortasında bir çukur açtıktan sonra önce kabartma tozunu, ardından sütü ve zeytinyağını dökün. Kabartma tozunu iyice erittikten sonra ufaladığınız peynirleri, şekeri, tuzu ve yumurtaları ekleyin. Karışımı iyice yoğurarak hamur haline getirin, hamuru yağlanmış tepsiye döktükten sonra üzerine mısır unu serpin. 200 derece ısıttığınız fırında yaklaşık 30 dakika pişirin. Afiyet olsun...

P

ÇAY SAATİ

Tuzlu mısır unu keki

Malzemeler:

150 gr beyaz peynir / Yarım su bardağı çekirdekleri çıkarılmış siyah zeytin / 4 adet yumurta / Yarım demet dereotu / Yarım demet maydanoz / Yarım demet nane / 1,5 su bardağı buğday unu / 1,5 su bardağı mısır unu / 1 su bardağı sıvıyağ / 1 paket kabartma tozu / yarım limon suyu / kırmızıbiber

Yapılışı:

Yumurtaları bir kaptan iyice çırpın. Başka bir kaptan ezdiğiniz peyniri ve ince ince kıydığınız dereotunu, maydanozu ve naneyi ekleyin. Küçük bir kaptan kabartma tozuna limon suyunu ekleyip kabartın. Tüm malzemeleri derin bir kaptan iyice karıştırın. Unlanmış tepsiye döküp elinizle düzleştirin. 200 derecede ısıtılmış fırında 25 dakika pişirin.

Mısır Hakkında Bazı Bilgiler

* Mısırın içindeki yüksek karbohidrat, vücut için yüksek enerji kaynağıdır.

* Lif oranı yüksektir; sindirim sistemini rahatlatır. Kabızlığı önler, kan şekerinin dengeli yükselmesini sağlar.

* Protein, kalsiyum, demir, fosfor, A ve B2 vitamini bakımından zengindir. Örneğin iki kaşık mısır nişastasının besin değeri bir yumurtadaki besin değeriyle özdeşdir.

* Kanserojen maddelerin vücuttan atılmasını kolaylaştırır.

* Genel olarak tüm lifli gıdalarda olduğu gibi mısırın da bağırsak kanseri riskini azaltıcı özelliği bulunmaktadır.

* Mısırın içinde bulunan Zeaksantin adlı madde, yaşa

bağlı görme bozukluklarını azaltmada etkilidir.

* Aşırı tüketilmesi halinde gastrit hastalığına yol açabilir.

Küçük Öneriler

* Mısır piyasada en çok konserve şeklinde bulunur. Konserve satın almak

yerine, tane olarak veya pazardan taze olarak alıp kendiniz haşlayabilirsiniz. Her zaman elinizin altında mısır bulunmasını isterseniz, çok miktarda mısırı haşlayıp küçük poşetlere bölerek buzlukta dondurabilir, bu şekilde saklayabilirsiniz.

"Mısır"lı Püf Noktaları

* Mısır patlatırken arada patlamayanlar olur. Bunları suya tuttuktan sonra tekrar patlatabilirsiniz.

* Pastalarınızda meyve ve şekerlemelerin dibe çökmesini istemiyorsanız pastanıza bir miktar mısır unu ilave edin. Bu şekilde meyveler pişerken suları yoğunlaşır ve dibe çökmezler.

* Mısır haşlarken lezzetini arttırmak için bir çay kaşığı şeker ve yıkadığınız mısır kabuklarını ekleyebilirsiniz.

* Omlerinizin daha kabarık olmasını isterseniz bir çorba kaşığı suyun içinde bir çay kaşığı mısır ununu karıştırıp yumurtaya ekleyin.

Yeşil çayın ve müziğin faydaları

Sıkıntılı günler yaşıyorum. Kendiminkilere, dostlarımınki de eklen-di... İnsan yaşadıkça bazı problemler çıkıyor elbette... Dayanıklı olmak gerekiyor... Damat Eğitim-Sen'le birlikte Ankara'daydı olayları biliyorsunuz... Bizimkinde bu kez hasar yok ama... Pek çok arkadaşı yaralanmış... Yapmak istedikleri bir basın açıklaması sonuçta... Bıraksalar 15 dakikada bitecek her şey... Öğretmenlerin tüm çalışanların olduğu gibi sorunları var... Taleplerini demokratik yollarla ifade etmek istiyorlar... Hani bu durumlarda hemen "bir de AB'ye gireceklermiş denir" ya... Ben öyle demeyeceğim... AB'ye girsek de girmesek de demokrasi Türkiye için çok faydalı bir şey... Hele hele işçi sınıfı için...

Bir koca yılı daha geride bırakıyoruz ve bazı şeyler değişmiyor aynı kalıyor...

Ülkedeki duruma paralel olarak

benim de tansiyonum oynadı... Bir süredir indiremiyorum bir türlü... Stres, üzüntü... Sakinlik diyor hekim başka yolu yok biliyorum ama işte... Kız torun keman kursuna başladı... Bir hafta "laa" sesi dinledik evde... Birkaç hafta görmedim, şimdi galiba "siir"ye gelmiş sıra.

Notalar yavaş yavaş öğrenilecekmiş bu yolla... Ben kemanın sesini çok severim bilir misiniz? O nedenle nota sesleri bile pek iyi geliyor bana. Yoktu bizim zamanımızda bu tür olanaklar. Aileden bir virtüözün çıkması hiç de fena olmaz sanıyorum... Bakalım ne yapacak bizim kız...

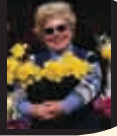
Kışın soğuk günlerinde çay ve kahve pek iyi gidiyor... Ben de bir hayli fazlalaştırıyorum kışın çay kahveyi... Ama dokunuyor. Özellikle akşam saatlerinde

içersem gözüme bir damla uyku girmiyor, sabahı sabah ediyorum artık... Şimdilerde yeşil çay içmeye başladım, canım sıcak bir şey istediğinde Çinliler'in bu harika içeceğine sığınıyorum... Onlar bu çayı binlerce yıldır kullanıyorlar. Yeşil çay siyah çayla aynı bitkidendir. Oksidasyonu engellenerek işlendiği için kendine özgü yeşilimsi sarı rengini ve bileşenlerini korumaktadır.

Doğruyu söylemek gerekirse tadı pek iyi değil ama içinde kafein oranı çok düşük o nedenle uyku sorunlarına yol açmıyor... Üstelik de bir sıhhat kaynağı, kanserden kan dolaşımının ayarlanmasına kadar birçok sağlık sorunu için bire bir... Piyasada yaseminli olanları da var. Onların tadları biraz daha iyi... Öneririm...

Cemile Teyze'nin
MUTFAĞINDAN

Dünya yanıyor:

Küresel ısınmayı durduralım

Özellikle gelişmiş kapitalist ülkelerce atmosfere bilinçsizce salınan gazlar nedeniyle dünya giderek ısınıyor, iklim değişiyor... Seller, kasırgalar, hortumlar rastlantı değil... En büyük kirleticilerden olan Amerika, gazların azaltılmasını savunan Kyoto Protokolü'nü imzalamamakta ısrar ediyor... Küresel ısınmayı durdurmak için dünya ölçüsünde pek çok insan sokaklardaydı.

Necla Akgökçe

3 Aralık "Küresel Isınmaya Karşı Eylem Günü"ydü... O gün ABD'den Filipinlere, Rusya'dan Şili'ye, Almanya'dan Peru'ya pek çok ülkede on binlerce insan, küresel ısınmayı ve onun dünya üzerinde özellikle de yoksullara getirdiği felaketleri protesto için sokaklardaydı. Ortak slogan "ABD Kyoto'yu İmzala Temiz Enerji İstiyoruz" du...

Türkiye'de de İstanbul, Ankara, Bursa ve İzmir'de aynı amaçla büyükler ve çocuklar sokaklardaydı... İstanbul'da Küresel Isınma Eylem Günü Çalışma Grubu tarafından organize edilen eylem Kadıköy'de Numune Hastanesi önünde başladı ve İskele Meydanı'nda son buldu...

Ellerinde rüzgar gülleri ve "küresel ısınmayı durdurun" pankartlarıyla güzel bir İstanbul sabahında harekete geçen topluluk, kadın, çocuk, genç ve az yaşlılardan oluşuyordu... Çocuklar babalarının omuzlarında geleceği ve umudu simgeliyorlardı...

"Katil Amerika Gezegeni Kirletme. Evimiz Dünya Kyoto'yu İmzala" sloganı yürüyüşün ve mitingin en gözde sloganlardan biriydi... Evet, atmosferdeki karbondioksit oranı arttıkça artıyor ve dünyaya en fazla kirli gaz püskürten Amerika, bu gazların atmosfere salınımını sınırlandırmayı öngören Kyoto anlaşmasını büyük bir pişkinlikle imzalamıyor...

İklim değişiyor

Karbon monoksit gazının atmosferde artmasının bizim açımızdan sonuçlarını ise hep beraber yaşıyor, görüyoruz... Küresel ısınma iklim değişikliklerine yol açıyor. Aşırı bunaltan sıcaklar, dünyanın yer yerinde seller, kasırgalar, su baskınları... 2005 yılı en sıcak yıl oldu... 1990'lardan beri 10 yıl boyunca sıcaklık artışında bir rekor kırıldı...

New Orleans'ta zencileri, yoksulları vuran kasırga, Katrina Tayfun'u rastlantı değil. Uzmanlar iklim değişikliklerinin

ilk aşamasına girdiğimizi söylüyorlar... Katrina Tayfun'u bir kanıt... Çünkü denizlerdeki yüzey suyu sıcaklığının artmasıyla birlikte tayfunların gücünün de artacağı öngörülüyordu. Öngörülen oldu...

Almanya'da Wuppertal Enstitüsü'nde iklim, çevre ve enerji üzerine çalışan Wolfgang Sachs bu sorunun sadece bir çevre meselesi olarak alınmaması gerektiğini söyledikten sonra şöyle devam ediyor: "Mesele insan ilişkileri, insanların ve hatta canlıların yaşama tarzıyla ilişkili. Bu bugünle yarınla ilişki açısından önemli; yani çocuklarımızın gelecek 10 yıl içinde nasıl bir hayat yaşayacağı ile ilgili."

Türkiye küresel ısınmaya neden olan sera gazları emisyonu yaratan ülkeler arasında hatırı sayılır bir yere sahip. Ama nedense Kyoto Protokolü'ne taraf olmayan az sayıda ülkeden biri. Rüzgar, güneş gibi yenilenebilir enerji kaynakları yerine hala, petrol, kömür, doğal gaz gibi fosil yakıtlara yatırım yapmakta ısrar ediyor.

Çevreciler "iklim değişiyor biz bunu durabiliriz" diyorlar... Çok doğru slogan, küresel ısınmayı, iklim değişikliklerini durdurmalıyız...

Küresel ısınma nedir?

Küresel ısınma bütün dünyada sıcaklığın sistematik bir şekilde arttığı bir süreci işaret eder. Bu yolla iklim değişikliği meydana gelir. Çünkü sıcaklık artınca buharlaşma artar, yağışlar ve hava hareketleri değişir.

İklim değişiklikleri hakkındaki 10 gerçek

- * Atmosferdeki karbondioksit oranı son 60 yıldır artıyor. Bugün endüstrileşme öncesinden yüzde 35 oranında daha fazla.
- * Hiçbir önlem alınmadığı takdirde atmosferdeki karbondioksit düzeyi 2050 yılında endüstri öncesi dönemin iki katına çıkacak. Bu durum dünyayı 1,4 ile 5,8 santigrat derece arasında ısıtacak. Bu insanlık tarihinde görülmuş en büyük ısı değişikliği olacak.
- * Sıcaklık ölçüm kayıtlarına göre tüm dünyada son 150 yıldaki 20 en sıcak yılın 19'u 1980'den sonra bunların dördü de son 7 yılda gerçekleşti.
- * Birleşmiş Milletlere göre bu yüzyıl içinde deniz seviyesindeki yükselme 88 cm'yi bulabilir.
- * 2050 yılına gelindiğinde ortalama sıcaklık artışı 2 santigrat dereceyi geçerse, 3 milyar insan susuzluk, 250 milyon insan da sıtma riski ile karşı karşıya kalacak.
- * Önümüzdeki on yıl içinde türleri tehlikede olan memelilerin yüzde 25'i, kuşların yüzde 12'si küresel ısınma nedeniyle yok olabilir.
- * İklim değişiklikleri hayvanların kutuplara ve yüksek yerlere doğru göç etmesine yol açıyor, göç ve çiftleşme zamanlarını değiştiriyor. Son 50 senedir, kurbağaların çiftleşmesi, çiçeklerin açması ve kuşların göçü her 10 yılda ortalama 2,3 gün erken başlıyor.
- * Gelişmiş ülkelerde sera gazlarının yaklaşık yüzde 67'si fosil yakıt kökenli enerji santrallerinden, yüzde 18'i ulaşımdan kaynaklanıyor.
- * İngiltere Dışişleri Bakanı Jack Straw, 2010 yılına gelindiğinde her yıl 265 milyar dolarlık küresel ısıma kaynaklı maddi zararın oluşacağını söyledi.
- * Dünya üzerindeki buzulların toplam hacmi 1960'tan beri 4200 kilometre azaldı.

Ne yapmamız gerekiyor?

- * Küresel ısınmanın başlıca nedeni olan karbon dioksitin üretimini azaltmak için kömürün, petrolün ve doğal gazın, yani fosil yakıtların bugünkü gibi

pervasızca tüketilemeyeceğini artık herkesin anlaması gerekiyor.

* Doğayı hoyrat tahrip eden ormanları, sulak alanları, denizleri ve atmosferi aynı pervasızlıkla çöplüğe çeviren tüketim toplumuna dur demek gerekiyor.

* En büyük karbondioksit üreticileri olan, dünyada kullanılan petrol ve diğer fosil yakıtların üçte birinden fazlasını tüketen, karbon dioksit üretiminden de bir o kadar sorumlu olan ABD ve Avustralya'ya dur demek gerekiyor.

* Avrupa ülkelerinin atıkları imzaya sahip çıkmaları, küresel ısınmayı durdurmak için işe yarar adımlar atmaları gerekiyor.

* Türkiye'nin de her yıl biraz daha karbon dioksit üreten bir ülke olarak artık küresel ısınmayı artırma hakkını savunmayı bırakması üzerine düşeni yapması gerekiyor.

Kişisel olarak yapılması gerekenler

- * Otomobilinizin hava ve yakıt filtrelerinin her zaman temiz olmasına dikkat edin. Çok tozlu ortamlara yaptığınız yolculuklardan sonra mutlaka filtrelerinizi temizletin. Kirli filtreler fazla yakıt harcanmasına yol açar.
- * Araç klimanızı yalnızca gereksinim duyduğunuzda çalıştırın. Klima daha fazla yakıt harcamaya yol açar.
- * Günümüzde çalıştırılmadan önce otomobillerin motorlarının ısıtılmasına gerek yoktur. Motoru ısıtmak daha fazla yakıt tüketmenize neden olur.
- * Pencerelerinizde çift cam tercih edin.
- * CFC içeren spreyleri kesinlikle kullanmayın. Etiketinde ozon dostu yazan ürünleri seçin.

KADINLARIN SINIFI Ücretli Ev Emeği ve Kadın Öznelliğinin İnşası

Aksu Bora'nın geçtiğimiz günlerde İletişim Yayınları'ndan piyasaya çıkan kitabı, dışarıda ücretli bir işte çalışan veya çalışmayan ve pek çok kadının ortak işi olan ev işlerini bu işler üzerinden kadınlar arasında ortaya çıkan farklılıkları konu ediniyor...

Bütün kadınlar şu veya bu biçimde ev işleri yaparlar, bu işler en eşitlikçi düşüncelerde bile yeniden üretim kategorisinde veya kadının doğasına ilişkin bir özellik olarak ele alınarak görünülmez kılınır... Ev işlerinin görünülmezliği ve değersizliği onların kadınlar tarafından yapılıyor olmasıyla yakından ilgilidir. Evde kadınlar birbirinden farklı pek çok işi birlikte yaparlar. Yer silmekle, çocuk

bakmak, yemek pişirmekle, lavaboları ovmak aynı türden işler midir? Değilse bu işleri nasıl kavramsallaştırabiliriz? Bu kavramsallaştırma bize kadınlar arası farklılıkları anlama konusunda yardımcı olur mu? Ayrıca bu işleri diğer bir kadına yaptıрма halinde bu işi yaptıran ve yapan kadınlar arasında sınıf ve toplumsal cinsiyet pratikleri nasıl kurulur? Kadınları cinsiyeti nedeniyle ezilmeleri onları kız kardeş

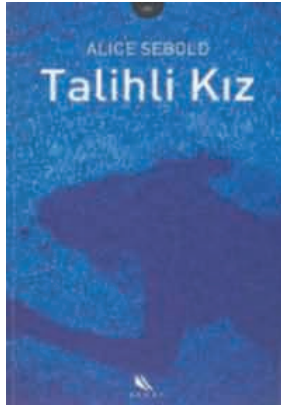
yapmaya yetiyor mu?

Aksu Bora ev hizmetlerinde çalışan ve hizmetli çalıştıran kadınlarla yaptığı derinlemesine görüşmelerle desteklenen çalışmasında, yukarıdaki sorulara cevaplar arıyor... Bizce buluyor da... Sınıfsal farklılıkların cinsiyete bir ek olmasının ötesinde kadınlığın kurucu bileşeni olduğunu ileri süren Bora, tezini gündelikçi kadınlar ve ev hanımları ilişkisinde teste tabi tutuyor... İlgililere öneririz...

Talihli kızın hikayesi

Alice Sebold, üniversiteye başladığı yıl, okulunun yakınındaki bir parkta tecavüze uğrar. Bu saldırı hayatını alt-üst edecek bir baskı zincirinin ilk halkasını oluşturur... Öldürülmediği için şikayetini ilettiği polislerin kendisini "talihli" ilan ettiği Alice'nin anıları, kadına yönelik erkek şiddetinin en yoğun biçimi olan tecavüzün, içinde yaşadığımız toplumda hangi kurumsal, ideolojik desteklerle meşrulaştığını gösteriyor bize...

O, bir yandan tecavüzün ağır travmasıyla baş etmeye çalışırken, onu manalı bakışlarla kurban rolüne oturtmaya çalışan ailesinden en okul arkadaşlarına kadar herkesle yeniden ilişki kurmak zorunda kalır... Verdiği mücadelede doğal olarak arkasında duracağını düşündüğü kadın hareketi içinden gelen psikiyatristinde ise hayal kırıklığının en büyüğünü yaşıyor...

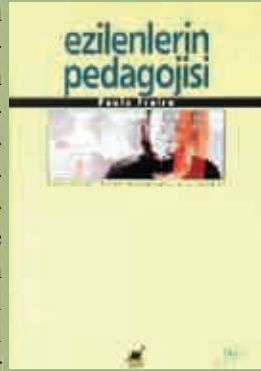

Talihli Kız her şeye rağmen yılmaz. Çetin bir hukuki mücadele sonucunda tecavüzcüyü bulup yakalatmayı başarır... Sebold'un kitabı bir tecavüz anlatısı değil, genç bir kızın kendi kimliğini oluşturmasının ve olgunlaşmasının da hikayesi... Beril Eyüboğlu'nun özenli çevirisiyle etkileyici edebi üslubunu Türkçe'de de bire bir yakaladığımız Talihli Kız, Kanat Yayınları'ndan çıkmış... İnsanı hem üzen hem umutlandıran Sebold'un anılarını okumanızı öneririz.

Teori / Klasik

Ezilenlere özgürleştirici bir eğitim

Ezenlerin oluşturduğu eğitim ve öğrenme biçimleriyle ezilenlerin dertlerini anlayıp anlatabilir miyiz? Ömrünü ezilenleri özgürleştirici eğitim felsefesi ve öğrenme yöntemlerine adanmış Brezilyalı eğitimci Paulo Freire Ayrıntı Yayınları'ndan bir

hayli zaman önce çıkan Ezilenlerin Pedagojisi isimli kitabında, yukarıdaki soruyu "hayır" diye cevaplandırıyor... Dünyada işçi sınıfı eğitimcilerinden kadın hareketi mensuplarına kadar pek çok insanı etkileyen bu kitap, formel eğitimin her alanda baş tacı edildiği Türkiye'de maalesef gereken ilgiyi görmedi... Freire kitabında belli eğitim merkezlerinde uygulanacak alternatif bir pedagoji değil, amaçları kadar kullandığı araçlarla da özgürlükçü olan bir özgürleşme siyaseti sunuyor. Ona göre siyaset bir eğitim süreci çünkü... Freire "bankacı eğitim modeli" dediği modeli reddeder. Çünkü

bu modelde ezilenler, üzerine bilgi püskürtülen pasif varlıklar, boş kalıplardır... Onlar nesne, öğretmenler öznedir. Diyalog değil tek taraflı dayatma söz konusudur. Bu ezilenleri kaderciliğe iten özgürlükten korkmalarına yol açan o nedenle de üzerlerindeki tahakkümü pekiştiren bir yöntemdir.

Buna karşılık Freire "problem tanımlayıcı eğitim" modelini önerir. Ona göre kendini ne kadar devrimci sanarsa sansın, ezilenlere "nesne" muamelesi yapmayı sürdürerek otoriter ilişkileri yeniden üreten hiçbir pratik özgürleştirici olamaz. Özgürleşme ezilenlere armağan edilmez, onların özgürleşme mücadelesine katılmalarıyla mümkün olur. Bu modelde diyalog çok önemlidir. Diyalogun ön şartı ise insanlara inanmaktır ve sevmeyi becerebilmektir... Tüm ezilenlere ve ezilenlerle ilişki içinde olan eğitimcilere önerilir...

Kadınlar üzerinden bir modernizm eleştirisi

YAPRAK DÖKÜMÜ

Reşat Nuri Güntekin'in ünlü romanından oyunlaştırılan Yaprak Dökümü, 1980'li yıllarda TRT'de televizyon dizisi olarak oynamış ve büyük beğeni toplamıştı. Orta sınıf bir memur ailesinin, değişen ekonomik ve toplumsal koşullar karşısında dağılıp, parçalanmasını anlatan oyun, paranın insani ve ahlaki değerlerde yarattığı düşkünlüğü dile getiriyor.

Modernizmin getirdiği yenilikler, toplumda büyük sarsıntılara, aile kurumuna kadar inen değişimlere neden olur. Reşat Nuri Güntekin, günümüzde birçok yazarın da paylaştığı bir alışkanlıkla modernizmin yeniliklerini kadınlar üzerindeki etkilerini vurgulayarak aktarma yolunu tercih etmiş.

Yaprak Dökümü'nde, dul komşularının ailenin büyük oğlunu baştan çıkarmasıyla başlayan olaylar, istemeyerek düzenlenen bir evlilik töreniyle devam eder. Yeni gelinin evi bir çeşit sosyetik kulübe çevirmesiyle birlikte ortanca kardeş kendisine Mısırlı bir çapkını nişanlı olarak seçer. Ağabey tüketim budalası yeni geline para yetiştirmek için yaptığı yolsuzlukların vicdani yükü altında ezilirken, evin üç genç kızı arasında rekabet yaşanmaya başlamıştır. Kızlardan biri nişanlısının parasıyla diğerlerinden daha zengin bir yaşam sürerken diğerleri ulaşmak istedikleri yaşam standardı hayalinin ağırlığı altında ezilmektedir. Baba, olup bitenlerden habersizce yaşarken, önce ağabeyin yolsuzluktan dolayı işinden olması, ardından Mısırlı nişanlının küçük bir kavgayı bahane edip çekip gitmesi bir yıkım olur. Fakat daha sonra gelen bir haber, yozlaşmayı daha da belirgin hale getirir, Mısırlı nişanlı, eski nişanlısının küçük kardeşi ile evlenmeyi istemektedir. Buna tepki gösteren baba, tercih edilen kızın karşı koyuşuyla karşılaşır. Ailesi onun mutluluğunun önüne hangi hakla duvar örmektedir?

Yaşanan olayların etkisiyle evden kaçan

baba, kız kardeşlerinin şımarıklıkları nedeniyle yıllar önce taşralı bir adamla evlenip Adapazarı'na yerleşen büyük kızına sığınır ama orada da anlayışsız bir koca, fakirlik ve kızının engel

olamadığı hor görülmeyle karşılaşır.

Yoz kadınlar, ızdırap çeken erkekler

Oyunda dikkat çeken en önemli unsur, bütün kadın karakterlerin kendi kararlarını kendi verebilecek durumda olmamaları, yaşadıklarından sonuç çıkartamayacak kadar da bilinçsiz olmalarıdır. Oysa büyük oğul yaptığı yolsuzluklarla ilgili iç çatışmalar yaşamakta, babasından özür dilemekte, yaşadığı ikilemleri ifade edebilmektedir. Büyük kız, içlerinde en fazla okumuş, en ilkeli tiptir. Öyle olsa bile kaderinin başına saracağı belalardan kendini sakınamaz. Bu anlamda, oyunda okumuş ve ilerici, çözüm getirici bir etken olması beklenirken, eskiden kalma değerlerin beceriksiz koruyucusu konumuna indirgenir. Anne evin en

edilgen kadındır kim onu kandırırsa onun peşinden gitmektedir. Oyunda anlatılan yıkımın ve yozlaşmanın bütün sancılarını asıl erkekler çekiyor gibidir. Çünkü onlar, yazar tarafından yaşananlara anlam verme kapasitesi daha yüksek tipler olarak tasarlanmıştır. Tabii bir de bütün bu değişimin baş aktörü komşu dul kadın (Ferhunde Hanım), fitneci ve kötü kadın kimliğiyle (dul olması da sanki bir vurgudur) romanı

kadın düşmanlığı boyutuna da taşır. Günümüzde de erkek yazarların bu tür ayrımcı metinler kaleme aldıkları görülmüyor. Bu anlamda Reşat Nuri Güntekin türünün tek örneği olarak görülemez. Diğer yandan, olayların gelişim sırası, bu olaylarda kadınlara yapılan vurgular çıkartılırsa yine de bir gerçeklik taşıyor. Yaprak Dökümü'nün 1980'li yıllar gibi

Türk toplumunun yeniden değiştiği bir dönemde bir televizyon dizisi olarak dikkat çekmesi, bir rastlantı sayılmazdı. Günümüzde de AB'ye uyum gibi yine toplumun değişimi tartışmasını gündeme getiren

yeni bir dalga yaşanırken Şehir Tiyatroları'ndaki oyunun uzun süre gündemde kalacağını düşünebiliriz. Buna başta Ali Rıza Beyi canlandıran Savaş Dinçel olmak üzere oyuncu kadronun başarısı da eklenince Şehir Tiyatroları'nda Yaprak Dökümü'nün daha uzun süre sahnede kalacağı düşünülebilir. ✂

KÜNYE

Yazan: Reşat Nuri Güntekin

Yöneten: Nedret Denizhan

Sahne Tasarımı: Nurullah Tuncer

Giysi Tasarımı: Ayşen Aktengiz

Müzik: Bora Ayanoğlu

Işık Tasarımı: Mahmut Özdemir

Efekt Tasarımı: Yusuf Tuncel

Oynayanlar: Savaş Dinçel, Gürol Güngör, Metin Çoban, İbrahim Şirin, Tarık Şerbetçioğlu, Naci Taşdöğen, Bora Ayanoğlu, Cengiz Keskinlik, Ali Mert Yavuzcan, Güzin Özyağcılar, Bennu Yıldırımlar, Berrin Koper, Aslıhan Kandemir, Sevinç Erbulak, Yeliz Tozan, Uğur Kıvılcım, Zümrüt Erkin, Sevtap Çapan, Serap Oral, Ezgim Kılınç, Gökhan Eğilmezbaş, Cem Karakaya, Doğan Altinel.

Gündelik Sorunlara PRATİK ÇARELER

Her gün yaşadığımız bazı güzellik sorunlarını basit birkaç müdahale ile ortadan kaldırabilirsiniz... İşte gündelik hayatta karşımıza sıkça çıkan güzellik sorunları ve bunlara uygun çareler...

Dudaklarım neden kuru?

Dudak yalıyorsanız öncelikle bundan vazgeçmeniz gerekiyor. Böyle bir huyunuz varsa ne kadar tedbir alsanız da dudaklarınızın kuruması kaçınılmaz olacaktır. Ara sıra dudak koruyucu sürmenin yeterli olmadığını unutmayın. Düzenli bir şekilde kullanın.

Dirsekler kirli gibi görünüyor?

Cildin bu bölgelerinin deri yapısı oldukça kalındır. Ölü deri hücreleri buralarda grimsi bir tabaka oluşturuyor. Banyo sırasında bir bezle veya kese ile o bölgeleri

ovuşturarak temizleyin. Böylece cildiniz ölü hücrelerden arınacaktır.

Ellerin çatlaması ve kuruması nasıl önenebilir?

Özellikle kuru bir cilde sahipseniz el kremi düzenli bir şekilde her gün kullanın. Sabahları evden çıkmadan önce ve akşam eve geldikten sonra günde iki kere ellerinizi kremleyin.

Kuru cilt için ne yapmalıyım?

Cildiniz çok kuru ise nemlendirici losyon yerine krem kullanmanızda yarar var. Kremlerin içinde bulunan zengin

yağ bileşimlerinin kuru olmayan ciltlere ağır geldiği biliniyor. Ancak, özellikle kış mevsiminde kuru olan ciltleri rahatlatıyor.

Evde badem maskesi

Her cilt tipine uygun olan badem sütü kan dolaşımını düzenlediği gibi cildi gererek canlandırır. Bu krem sayesinde pürüzsüz bir cilde sahip olabilirsiniz.

Malzemeler: 50 gr soyulmuş badem / 10 gr yulaf unu 10 gr portakal aroması / Bir miktar süt

Hazırlanışı: Önce bademleri iyice dövün. Ardından ılık su katarak bir karışım haline getirip yoğurun. Karışımın kaşıktan ayrılması zor olana kadar yoğurmaya devam edin. Yoğurma işleminden sonra karışıma yulaf unu ve portakal aromasını da katarak tümünü 1 saat 15 dakika bekletin. Karışım dinledikten sonra biraz süt katın ve bir macun kıvamına gelmesini sağlayın.

Bu karışımı yüzünüze sürüp yumuşak hareketlerle masaj yapın ve en az yarım saat etkisini göstermesini bekleyin. Ardından yüzünüzü bol suyla yıkayın.

Kırıxıklıklara karşı elma maskesi

Soyulmuş bir elma ile üç kaşık kaymağı mikserle birkaç dakika karıştırın. Karışımı cildinize yaydıktan sonra temiz bir bezle yüzünüzü kapatın. Kaymak cildi yumuşatır, nemlendirir ona esneklik kazandırır. Kırıxıklıklara karşı da etkilidir. Elma ise cildin diri kalması için önemlidir. Haftada bir kez bu maskeyi kullanabilirsiniz...

AKLINIZDA BULUNSUN

Sivilcelerin tedavisinde kullanılan kremlerin ve ilaçların gece uygulanması çok daha uygundur. Çünkü bu kremler güneşle temas ettiklerinde cildi tahriş edebilirler...

Türk edebiyatı kaptanını yitirdi. Üçüncü Şahsın Şi-iri, Elde Var Hüzün, Yağmur Kaçağı gibi unutulmaz şiirlere imza atan şair ve yazar Attila İlhan 10 Ekim 2005'de hayata veda etti.

Elde Var Hüzün

Söyleşir

Evvelce biz bu tenhalarda

Ziyade gülüşürdük

Pır pır yaldızlarırdı kanatları kahkaha Kuşlarının

Ne meseller söyledirdi mercan köz nargileler

Zamanlar değişti

Ayrılık girdi araya

Hicrana düştük bugün

Ah nerde gençliğimiz

Sahilde savrulmaları başıboş dalgaların

Yeri göğü çınlatan tımtırlı gazeller

Elde var hüzün

O şehrin fakat çıkar mı akıldan

Çarkıfeleklerin renk renk geceye dağılması

Sırlıslıkla âşık incesaz

Kadehlerin mehtaba kaldırılması

Adeta düşün

Hayat zamanda iz bırakmaz

Bir boşluğa düşersin bir boşluktan

Birikip yeniden sıçramak için

Elde var hüzün

Attila İlhan

Petrol-İş Kadın'a mektup var

Aylık yayınlamış olduğunuz kadın dergisini okudum çok beğendim. Çocukları düşündüğünüz kadar bayanları da düşünüp onlar adına bir dergi çıkarmanız büyük bir incelik. Beni de üye yapıp her ay dergi gönderirseniz memnun olur, şimdiden teşekkürlerimi sunarım...

Esin Belkis Değirmenci

Değerli Esin Hanım!

Bize çalışma azmi veren satırlarınız için çok teşekkür ederiz... Dergimiz iki ayda bir çıkıyor... Adresiniz bizde periyoda uygun olarak derginizin elinize geçeceğinden emin olabilirsiniz. Katkı, eleştiri ve önerilerinizi bekliyoruz sizi kucaklıyoruz...

Petrol-İş Kadın

Biliyor musunuz?

İstanbul'un Kadıköy semtinde Kadıköy ve Kadıköy dışından gelen barınma ihtiyacı olan kadınlara destek vermek için kurulmuş bir kadın konuk evi var...

Burada fiziksel, cinsel, ekonomik ve duygusal yönden tacize ve şiddete uğrayan boşanmış ya da eşinin ölümüyle yoksul duruma düşmüş ve barınma sorunuyla karşılaşan kadınlar ve beraberlerindeki 7 yaşın altındaki çocuk-

lar geçici bir süre için barındırılıyor. Burada kendilerine sağlık, hukuk, psikolojik sorunlarının çözümü içinde destek veriliyor.

2002 yılında hizmete giren Belediyeye ait konuk evinde Ağustos 2005'e kadar 260 kadın ve 72 bebeğe barınma hizmeti verilmiş.

Ayrıntılı bilgi için Kadıköy Belediye Başkanlığı

Tel: (0216) 414 38 62
(0216) 414 38 00

Yeni yılda yeni umutlar sizinle olsun...

2006 yılına az kaldı... Emekten, eşitlikten, kardeşlikten yana, barış ve mutluluk dolu bir dünya umuduyla hepimizin yeni yılını kutlarız.

Kadınların talepleri 2006 yılında da değişmeyecek:

- * Eşdeğerde işe eşit ücret!
- * Evde, işte, sokakta ayrımcılığa son!
- * Töre cinayetlerine son!
- * Kadınlar sendikalarda yönetime!
- * Ev eksenli çalışma sigortalansın!
- * Herkese iş güvencesi, sağlık, eğitim hakkı!
- * Özelleştirmelere hayır!

